

339.

J. A. Feldmann.

Kodune sõber.

Sisu:

1. Kustumata mälestus.
2. "Wana piiga."
3. Kabejugune õnn.
4. Mopši haud.
5. Suvine unistus.
6. Sel ajal, kui isa lambi ostis.
7. Sel ajal, kui tuletikkujid weel ei olnud.
8. Riwine jüda.
9. Kaks roosikest.
10. Mfundus.

Tallinnas, 1903.

Raamatulaupleja A. Peterson'i kirjastus.

539

21228

1423

Rodune sõber.

Toimetanud

A. J. Feldmann.

A2649

Sisu:

1. Rustumata mälestus.*
2. "Bana piiga."
3. Rahesugune õnn.
4. Mopfi haud.
5. Suvine unistus.
6. Sel ajal, kui ija lambi ostis.
7. Sel ajal, kui tuletikkusid weel ei olnud.
8. Kivine süda.
9. Raks roosikest.
10. Mjundus.

ENSV
Riiklik Avalik
Raamatukogu

Tallinnas, 1903.

Raamatukaupleja A. Peterson'i kirjastus.

—
Доволено цензурою. — Юрьевъ, 24 Марта, 1903 г.

—
Типографія Г. Матизена и А. Лаурмана, Ревель.
—

Kustumata mälestus.

(Soome keelest.)

§ uure tubakakaupluse ees istub tuntud pime mees waewalt 30 aastane. Temal on seljas wana ja õhufene kuuenärakas, mis teda talwe külmal ajal soendama peab.

Tema nägu tunnistab wäga õiglast ja meelitawat olekut. Pahem käsi ripub tal lödwalt põlwe najal. Paremas käes hoiab ta aga haljast kuuse oksakest. Kaelas on tal nahkse rihmaga juur nahkne kott, tuletikkudega täidetud. Kotti wälimise küljel on järgmine kirjutus lugeda:

„Pime ja halwatud!

Palun, et midagi armuannet annate. Minult sellega, kui siit kotist tuletikkusid ostate.

Õnnetu paremal pool on rahakotifene kinnitatud, kuhu tuletiku ostjad oma raha panewad.

Sahja, kehwaes riietes tütarlaps seisab ka üsna pimedada lähe korras, ja toetab ennast tubakakaupluse seinana najale. Ta on õnnetu pimedada mehe elu korteri poolnifu tütar, kes pimedat iga päew tubakakaupluse ukse ette toob ja sealt õhtul jälle kodu wiib.

Pime on alati rasketes mõtetes, ja ta kuulub väga vähe, kui temalt tihti tuletikka võetakse, ja muudugi teada, ikka mõni kopik enam rahakotti libiseb, kui kaup väärt on.

Pime on väga targa loomusega, ega või üksigi ta tarkusest aru saada. Ta tunneb kohe, kas meeste- ehk naesterahvas, ülem ehk alam tema kaupa tarvitab. Ta tunneb iga raha näpu vahel katjudes, kui juure väärtusega see on.

Dstjad tundsiwad teda juba ammu. Igal neljapäeval on tal püha päev. Sell päeval on tal siis juure-ajal lillekimp ja talve jälle kuuse oks kaasa võetud.

Täna on neljapäev, ja sellepärašt ongi tal ka kuuse-oks ligi võetud. Meid toob ta ainult temale — Marthale — sellele peenele naesterahvale, kellel nii armas jala-astumine ja kõlarikas hääl on. Ja ta tunneb ainult ükfinda teda, ilma et naesterahvas teda ligemalt tunneks. Igal neljapäeva õhtul, kella kuue ajal, tuleb see peenikene naesterahvas pimedada juure ja ostab paki tuletikka. Suba kaks aastat on ta nii wiisi igal neljapäeva õhtul pimedalt tuletikkusid ostnud. Aga täna ei kuulnud pime teda mitte tulemašt, sest kell oli juba üle seitsme.

„Anna ega sa teda ei näinud?“ küsis pime wiimaks temale järele tulija tütarlapsuseje käest.

„Ei, Neuter“ vastas tüdruk ruttu.

Pime toetas ennast väheks ajaks weel tooli-
leeni najale, et weel oodata. . .

* * *

Tema — pimedada isa, kes ühe väikesse maa-
koguduse pääl õpetajaks oli, suri siis kui poeg
üliskoolis õppis. Pääle isa surma ei olnud
pojal enam kuskilt abi loota, kuid ta pidi ise
enda koolitamise eest hoolt kandma. Ta sai ka
kodu-kooliõpetaja koha, ühe kõrge riigi-ametniku
majasse, kus ta selle pojale õpetust andis. Elu-
päevad läksivad niiviisi edasi, et ta teenitud
raha eest ka ise ülikoolis edasi võis õppida.
Ta oli hoolas oma hoolde antud poisile õpe-
tust andmas, ja õppis ka ise homniku wara ja
õhtu hilja, pooled ööd läbi: Elu oli tal igaw,
aga wiimaks jäi talle tema õpilase õde, kes ta
igawust mõni kord lahke jutu-ajamisega ära
wiitis.

Tema südamesse jäi wiimaks see ilus tüdruk
kui tahtas peatama. Ta mõlemate noorte ini-
meste wahel asus armastus, nii et nad mõle-
mad endid üksteisele pühendasivad. Nende ar-
mastus pidi puhas ja petuseta olema.

Seda suurema usinusega õppis ta ülikoolis
ja lootis oma ette wõetud eesmärgile jõuda.
23 aastajelt tegi ta eksami nii ilusasti ära,

et see effamineerijaid väga rõõmuistas. Pääle effami, järgmisel päeval mõtles ta Marthat endale kosida, kes tema tulewane pidi olema.

Kui ta järgmise päewa hommiku poolel aias pingi pääl istus ja oma tulewiku pääle mõtles, kuulis ta oma truu, uštawa neiufese maja poolt kõne hääli :

„Jsa, luba, et ma ka õhtul waba saan olla.“

„Miks nii?“

„Marthast õel on ju täna kihluse pidu, kuna noor adwokat Koskinen teda endale tahab wiia!“

„Jah, ja tuled ju muidugi sinna!“ wastas isa pojale.

Kui ta neid sõnu kuulis, wajus ta sõna lausumata pingile minestanult maha. Kõik muutus ta filmade ees, ta tundis öö pimedust enese ümber. Ta ei teadnud, kui kaua ta jääl nii wiisi maas oli lamanud.

Õhtu eel tuli ta kooliwend ja äratas teda säält pingi päält ülesse.

„Sa teed endale liiga, siin külma käes! Miks wõitled ja oma mõtetega nii palju? Tule minuga! See ergutab sind!“ rääkis kooli wend.

Ta wõttis aga oma kooli wenda väga külmalta ja sõnalausumata wastu. Aga ta oli nõrk ja külmaft kohmetu, nii et haigemajasse pidi

minema. Ehk küll arstid teda hoolfasti rawit-
sesiwad, siiski pidi ta wiimaks haigemajast kui
pime ja halwatud lahkuma.

Sest ajast saadik oli tal ööpimedus ikka ja
alati olemas. Tema lootused tema ilus tule-
wik, mis tale wastu naeratasiwad, oliwad nüüd
waluks muutunud. Ta oli õnnetu, pime ja
halwatud noormees. . .

* * *

Kaks aastat tagasi hakkas ta tuletikkudega
kauplema. Ja ta tundis teda oma endist Mar-
thad, kui see tema ligidale astus ja tuletikkusid
ostis. Aga Martha ei aimanud mitte, kes see
õnnetu pime mees oli, kes tale tuletikkusid kätte
ulatas. Igal neljapäewa õhtul käis ta temalt
tikkusid ostmas, ja ta sai ka pimedalt igakord
lillekimpu ehk halja kuuse oksake, mille eest
ta pimedale maheda häälega tänu awaldas.
Sellega pidas pime mees neljapäewa pühapäe-
waks ja ühtlasi ka — pidupäewaks.

Ükskord oli noorele prouale ka ta mees
kaasa tulnud. Mehe häälest wõis pime otjus-
tada, et see walju ja kärelda sõnaga mees oli.

„Kas see ongi siis sinu tuttav pime mees,“
sõnas ta mööda minnes. „Ma ei saa aru,
mis sina teda nii wäga tähele paned?“

„Sellepärast panen ma teda tähele, et ta
õnnetu on. Ja ta näikse just selle nägu

olema, kes ükskord minu wennal kodukoolemeistriks oli," wastas proua.

"Eh! ongi ka seesama mees. Wõid temalt küsida!"

"Ei ole," wastas proua. "Oli kuulda, et ta otse sell päewal ära oli uppunud, kui meie endid kihlasime. Tema õnnetu tegi wist seda küll meie pärast? . . . ."

* * *

Ragu teame, jäi pime noormees weel seda naesterahwast ühel õhtul ootama. Ta kuulis ka peagi jala-astumisi temale lähenema.

"Oled sina seesama pime mees, kellelt ema alati tuletikkušid ostis, igal neljapäewa õhtul?" küsis üks peenikene tütarlaps heal.

"Olen küll, lapsukene."

"Siin on raha" rääkis laps ja andis raha pimedale kätte.

"Palju tänu! Miks ema siis tänna ise ei tulnud?"

"Ema on surunud," wastas laps nutuse häälega.

"Surunud!" pomises pime madalal häälel.

"Armuline proua pandi alles heila hauda," rääkis nüüd teine suurem tütarlaps, kes wäikeste hoidja oli. "Enne suremist käskis ta wäikest Marthad, igal neljapäewa õhtul Teie käest tuletikkušid osta. . . ."

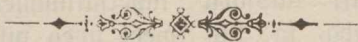

Pime õhtas südamepõhjast ja toetas ennast
tooli=leeni najale, ajas aga waewaga ennast
sirgemaks, wõttis kuuse oksa wabijewasse kätte
ja ulatas seda suurema tütarlapsse kätte, üteldes:

„Oh! ole nii häa laps, ja lasse wäikest Mar-
that seda haljast kuuse oksakest ema hauale
panna. . . .“

Lapsed läksiwad.

Kaks suurte filmapijarat weeresiwad õnnetu
kustunud filmadest palgedele, ja pikamisi hakkas
ta siis oma eestwedaja tütarlapssega öö korteri
poole astuma. . . . .

„Wana piiga.“

Minna Canthi järele Soome keelest.

Teda kutsuti „pööraseks preiliks,“ ja tema asus kaugel linna ääres, Edela mäel wana furnu-
aia taga. Säääl oliwad korteri maksjad hulga odawamad ja selle pärast oli ta omale sinna korteri wõtnudki. Ta pidi kokkuhoidlikult elama, sest et temal juuri sissetulekuid ei olnud, ainult kaitsjada kahetšakümme markka moona raha ja siis weel need pisukesed lisa tulud, mida ta wahete wahel oma näputöö eest sai. Ühe kambri eest maksjete jääl kohas harilikult kümme markka kuus linnale üüri, kuna tema oma wäikese kambri eest ainult seitse markka kuus üüri maksis. Tõtt ütelda oli ka see kamber niiske ja alam: ahi lagunenud, seinad mustad ja aken arw. Ükski hulus talwel külma ajal, nii et ei teadnud, kus kohal kambriis istuda, sest igalt poolt tõmbas tuul läbi. Aga ära ta selles elas ja ega ta sääält ära minna tahtnudki, sest kümmeaastaid oli ta ju säääl asunud ja see tundus temal selle pärast peaaegu kui oma kodu olemat; need wiltu wajunud seinad, see lõhkenud müürisseppa igatšew

ahi, wettinud pöranda lauad ja kõigil wiferkaari wärwidel jätendawad, piisufesed akna klaasid, oliwad temale aja jooksul armsaks saanud, need mõtsiwad tema üksiklase elu rõõmudest ja muredest just kui osa. Temal ei olnud kedagi, kellele ta oma südant oleks wõinud awada ehk jutustada, mis temal ka wahel meeles mõlbus; aga kui ta omas kambris üksipäini istus ja mõtetesse wajunud oli ning üksikfilmi ühe koha pääle wahtima hakkas, siis hakkas see koht koha tema filmade ees elama, see mõistis teda, kõneles temaga sõnadeta keelt ja rahustas teda selle läbi, ja ta ei igatsenudki omale muud jutuajajat. Nõnda elas tema oma kambris, kui oma ainu truu sõbra warjus ja ei tahtnud asjast natukefekski ajaks lahkuda, ainult siis, kui selle ajamiised temalt jeda tingimata nõudsiwad; aga koha selle järele, kui temal asjad aetud oliwad, tuli tema kiirel sammul tagasi ja pani ukse oma järele kowaste kinni, otse kui oleks kedagi waenlast eennast tagaajawat märganud.

Tema ei tahtnud jäält jügugi ära minna, ega tahtnud ta omast sõbrast lahkuda, ehk küll winge tuul siise puges ja pakane külm, mõnikord hambaid lödiwema pani. Warjas see teda jeeford, kudas ta warjas, aga kui wanadus kätte jõuab, kuidas siis tuule tõmbamiise ja talwe kowadele küüntele wastu panna. Kõwat wastu panemist oli selleks tõeste tarwis.

Mitte lapsest jaadik ei hüütud teda „pööraks preilikš.“ Oli aeg, kus teda tema oma nimepidi Saara Salin kutsuti. Ta oli ka kord niisugune aeg, mil see nimi jüdameid sütitas ja meesterahwaid oma poole tõmbas. Aga sellest oli juba hulk aega möödas. Mitme talwe lumi oli selle järele maad katnud ja mitme suwe päikeje paiste uut elu loonud. Tema oli nüüd lahja, kuiwetanud „wana piiga.“ Lapsed kes uulitsjal mängiswad, kookusiwad teda nähes, aga kui tema oli nendest mööda jõudnud, siis hüüdisiwad need temale järele: „Pöörane preili, pöörane preili!“ Härrad käisid uhkelt temast mööda, ilma et teda tähelegi oleksiwad pannud, ja prouad, kelledele tema õmbles, lasksiwad teda pikad ajad ukse pääl seista ja kõigutasiwad armulikult pääd, kui tema neilt palka wastu wõttes jügewalt kummardates oma põlwešid painutas. Kes enam tema lõburikast nooruse aega mäletas, kes mõtles jellepääle, et tema ka kord maailmas on õitsenud ja ilus olnud? Ei keegi! Wäga arwa leidus sarnaseid, kes teda jelforral tundsiwad, ja needki oliwad jeda elu tormide jees aega mööda ära unustanud.

Aga ise tema jeda küllalt mälestas. Ta temal oli wana kulunud kummuti sahtlis jelle kauni mälestuse kinnituseks tunnistusigi. Kõige päält oli jäääl tema päewapilt, mis teda neilt aegadelt kujutas, kus ta alles noor oli ja näo

joonesi waewalt ühest teisest ära lahutada sai. Aga näha mõis siiski weel, misjugune ta sel korral oli olnud, pikk, walge tantsi ülikond, pikuti wolditatud alus, ja rinna eest ja tagant poolt hästi jügawalt wälja lõigatud atlas bluuje.

Seda ülikonda tema uuendas kord oma elus tähtsamal, mõidurikkamal päewal. Tema oli sel korral Haminas oma ema juurdes. Reiserlik laew purjutas sel ajal Soomelahes, Flamina läheduses ja laskis ühel hommikul oma antru Slattara saare juures põhja. Räägiti, noor suurwürlst olla laewa pääl ja mõelda oma kõrge seltskonnaga maale tulla. Haminas tõusis suur liikumine. Sinna kaunistati lippude, frantside ja lilledega. Ja õhtuks pandi suur tantsu õhtu raekoja pääl toime.

Sellel tantsu õhtul juhtus Saarale suur, äraunustamata ime: noor suurwürlst juhtis oma tähele panekut tema pääle ja tantsis temaga! üheainsama tantsi ta jääl tantsis ja selle tantsis ta temaga; ei kellegi muuga ühte keerdugi.

Dma selle õhtusest löbust ei wõinud ta sõnadega kõnelda. Weel müüdi, kui Saara seda pilti waatas, tundis selle aegsest õnneft omas kehas wärisemist. Ta langes üsna minestusesse, aga ei wõinud mõista, mispärast. Aga kui suurwürlst warsti selle järel pidult ära läks ja kõik pidulised temale õnne soowima rut-

tasivad, siis täitis juur rõõm ja uhkus tema rinda.

Teda ülendati, teda nimetati jelle õhtu würostinnaks ja tema ümber seisid aina juur hull harrasid, kes wõidu tema wäikesemaidki tähele panekuid eneste pääle piüdsiwad juhtida.

Sellel juwel ta ometegi walitjes meesterahwaste jüdameid. Üks leitenant läks tema pärast hulluks, üks magister hüppas Smatrasse ja üks laulik, surmas ennast püssiga, kõik nii luida räägiti, tema asjata armastuse pärast.

Sääl tema mälestuste seas oli ka juur patt wanu firju, punase willase lõngaga kofku siotud. Need oliwad kõik tema endistelt auustajatelt ja isjaldasiwad mõned tagasi hoidlikumalt, mõned julgemalt, armastuse awaldufi. Sageda waatamisega oli paber juba katti kulunud ja tint kollaseks läinud, mõnest kohast koguni walgeks ehk nägemataks pleekinud, nii et ta neid wäga waewalt oleks lugeda wõinud, kui ta mitte neid pääst ei oleks mõistnud.

Selajal tema neist firjadest suurrt lugu ei pidanud, hoidis neid, oma wõidu = märkisid, jiski alal. Ei üksigi nendest wõinud tema jüdant soojendada, ei tundnud tema nende kohta ka faastundmust.

„Mis sina õieti mõtled? ütles ema temale, „tee ometegi ford wiinaks oma walimistele ots pääle.“

Uga Saara mäletas juurtwürsti ja mõtles: on veel aega. Tema oli selle juures kindel, et ta hästi juurewürsti päale mõjunud oli. Miskpäraft see siis ainult temaga tantsis ja ei mitte kellegi muuga? Kes wõis seda wastu ajada, et juurwürst mõnel kaunil päewal sinna ei tule ja teda omale ei kosi? Miisjugufid imefid on ju ennegi siin maailmas sündinud. Misjuguse juure kõrkusega siis tema, Saara, omast kindlast armastusest temale kõneleks ja selle tõenduseks oma auustajate kirjad läbi lugeda annaks, millest see näha ja mõista wõiks, kui palju kiisatusi temal wõita on olnud.

Uasta läks aasta järele, aga juurtwürsti ei tulnud. Saara luges „Monte-Kristo frahwi,“ „Pariisi saladusi,“ „Igapest Suuti“ ja muud farnaseid Prantfufe romaaniid, luges ja wotas kannatades. Tema oli selle juures peaaegu kindel, et juurwürst küll oleks tulnud, kui ta selles asjas oma meele järele oleks saanud teha. Uga temale tehti teadagi takistusi, ja sellepäraft tema wiibiski.

Et Saara oma mõtteid kellegile ei awaldanud, sellepäraft hakkas tema ema wiimaks kannatamaks jääma ja nurisema. Oma ei teadnud, misjuguseid suuri lootusi tema omas põues warjul hoidis. Seda rõõmsamaks oleks ta saanud, kui ta oma tütre saladustele jälgile oleks jõudnud.

Kord kõneles ema temale midagi iseäralikku, mis temale kui kaheteraga mõõl südamesse tungis. Tema oli sel korral just ühe rikka puu kaupleja tagasi liikunud, mis üle ema wäga kurwastatud oli saanud.

„Saab näha,“ ütles ema, „sina jääb veel elus ilma meheta.“

Õiotsja naeris ta selle ütlemise üle põlastawalt, aga wiimaks kurwastas see teda ja lõpuks tundis ta, et see temale haiget tegi. Selsamal korral tuli ka temale meelde, et härrad wiimastel aegadel temast eemale on hakanud hoidma. Sinna oli muud naesterahwaid ilmunud, keda ilusateks kiideti, kes aga tema meelest kaugelgi seda kiitust wäärt ei olnud. Nimult alaialisi, kelledel mingit külge tõmbamise mõju tema teada ei pidanud olema. Ta kas nüüd siis tõepoolest temast paremaks peeti? Ta ei wõinud niisugust maitsest õiete mõista.

Wõimata see oligi, kui ta terasemalt selle üle järele mõtles. Härrad pilkasiwad ja narriwad neid, ja tüdrukud arwasiwad seda meelitust eneste kohta täieks tõeks. Ei temal olnud nende pärast midagi karta, see oleks temast naeru wäärt olnud.

Tema otustas sellest järgmisel pidul hülgawa tõenduse anda. Selleks otstarbeks muretšes ta enesele uue, kõige uuemate moodi lehtede järele walmistatud walgest siidi wõrgust üli-

tonna, sügawalt wälja löigatud, nii et tema täielis rind, ümmargused käe warred ja hülgam walge piht hästi näha oleksiwad.

Kannatliku meelega ja wõidu peale kindel, jalutas tema pidusaalis kõikide piduliste filmade ees mitu korda edasi ja tagasi. Kas ujalda-
wad weel need pisikesed plikakesed tema kõrwale tungida? Ei sugugi! Säälnad saali tagumi-
ses nurgas wahtiswadki. Sosistasiwad jala, saatsiwad wildakuid waateid tema pääle ja ittitasiwad salaja, kätt juu ees hoides, nagu niisuguste, seltsi elus harjumata noorte naeste-
rahwaste mood ikka on. Kas wõis arwata, et nendest ükski ka südameid sütitada wõib? Ei iialgi niikaua, kui tema maakera peal elutseb.

Nende naer tegi teda wihaseks, tema mõt-
leb neid selles asjas natuke hoiatada. Suba pidu alustuses sai tema selleks asja, kui ta ehtimise kambriise oma läharaid juukseid läks seadima. Seljamal korral juhtusiwad ka need plikakesed oma juukseid seadima. Tema astus kohe laua juurde ja ütles kaskiwalt:

„Ära pisukesed tüdrukud, peegli eest!“

Et miski muu ütlemine poleks neid nii puudutanud, kui „pisukesed tüdrukud,“ seda tea-
dis tema wäga hästi; Aga need ei wõinud ka midagi muud parata, kui eest ära hoida ja anupakkisult ruumi anda.

Peeglist võis tema väga hästi näha, kuidas need moffi pitsitajiwad ja väga wihajelt tema pääle wahtijiwad. Sellest ei küsinud tema midagi, aga ta nägi peeglis midagi muud, nägi kulla karwa kollendawaid juukseid, sulawaid sini-seid filmi, punaseid põskesid — see pidi see olema, keda iseäranis tähele panema on hakatud. Saara käänis ennast ümber, et teda ligemalt järele uurida. Ja tõesti tõsi — ta ei olnud sugugi teistsugune, kui ta teda peeglist näinud oli. Sellest võis temale kardetaw wõistleja kaswada, sest temal oli see omadus, mida Saaral enam ei olnud, nimelt: nooruse kenadus. Kurb tundmus tahtis teda wõita, ta ei wõinud kauemalt neid puna põskesid waadata. Mistarwis nad jälle ukse pääl seijawad, mis-pärast nad teda rahule ei jätnud? Wõi pidi ta neile weel kord meelde tuletama.

„See kamber on õiguse pärast täisealiste inimeste tarwis,“ ütles tema ja käänis neile selga.

Tüdrukud naerijiwad ja awajiwad äramine-miseks ust. Aga ära minnes sofistajiwad nad iseeneses midagit ja Saara kõrwu juhtujiwad järgmised sõnad:

„See õige würstinnaks läinud! Seejugune wanapiiga.“

Kagu wälf kargas ta nendesje finni. Ja enne kui asja üle selgust oli saanud, oli tema

juba kuldtsukalijele mitmed tulised kõrva taha saatnud. Ohmatuse hüüd kuulus seltsamal korral teisest kambrist, kus hulka naesterahwaid koos oli.

Kuldtukaline hakkas nutma. Tema lihtsaks teda üleukse teiste poole ja pani uffe kinni.

„Wana piiga!“ Need olivad julgenud teda „wanaks piigaks“ sõimata? Weri tõusis pähe, liikmed läksiwad kangeks ja sõrmed kiskusiwad framplikult rufikasje. Süda peksis, weri jooksis joontes kiiresti. Ei temal olnud mõistust enam, ega saanud ka selget mõtet omale pähe. Aga kõrwas kajasiwad alalõpmata need õnnetumad sõnad: „Wana piiga.“

Masino wiisil pööris ta enese peegli äärde tagasi.

Oh kohutust, mis nägu tema nüüd oli! Põsjed hallid, kahwatanud, silmad hallid ümmargused, murdaw, kukal tulipunane. See nägu sai tema taltjutajaks. Niisuguse näoga ei wõinud ta pidu saali minna.

Ta püüdis ennast rahustada; jõi wett ja käis kambriis edasi-tagasi: Mängukoos hakkab saalis mängima.

„Wana piiga!“ Seda nime nad enam teist korda temale andma ei saa. Tema wiimane kofija, metsa kaupleja, oli ka jääl. Ta tegi häkitselt otjuse. Jõi weel kord külma wett, waatas terawalt peeglisje, ja kui jellest nägi, et nägu juba oma endise loomuliku olemise oli

saanud, haaras ta ruttu laua pealt oma tuulelehitaja ja läks otse joont pidu saali. Mängiti parajasti prangseet, aga teda ei palunud keegi tantsima.

Ta seisatas tantsu saalis ukse pääl ja laskis oma pilku üle saalis olevate piduliste käia. Sääli seisis metsakaupleja. Saara läks tema juurde.

„Sooviksin teiega jeda prangseet tantsida; aga teil selle vastu midagi ei ole?”

Ta naeratas, oli kindel, et need sõnad metsa kaupleja peale mõjusivad. Sellega pettis ta ennast juuresti.

Metsakaupleja kummardas viisakalt, aga külmalt kui jää, vastas:

„Wäga kahju, ma ei wõi mitte tulla, olen juba teist palunud.”

Ta kummardas ja läks ära.

Paarid seadsivad endid ridadesse. Mõni härra näis weel ükfinda olevat, aga temale ei liginenud mitte keegi. Mis see tähendas?

Baha aimates waatas tema oma ümber. Ta tõepoolest, nüüd ta jeda kõif märkas! Prouad mõõtjivad teda filmadega ja fofistatsivad salaja üksteisele kõrwasse. Suhtumine ehtimise kambriis oli neil kõne siisuks.

Uga kas ei olnud see ka juba härrade kõrwu ulatanud? Ta tundis midagi näpistawat oma kaela ümber.

Anti märki, prangsee algas.

Tust täitis tema südant. Oli see võimalik Kas tema tantsust sellepärast ära jäi, et teda sinna ei palutud? Seda ei olnud temale veel iialgi juhtunud.

Kõik pimenes tema filmade ees, ta võis waewalt veel püsti seista. Mitmesugused tundmused mäsjasivad tema rinnas: murtud uhkus, meelepaha, häbi ja wiimaks veel suur kartus oma külge tõmbamise võimu kaotamise üle. Ja kõik need ühinesivad üheks ainsaks suureks ahastuseks. Ta oli lõhki minemas.

Kui tantsijate parved suure hooga temast mööda libisesivad, jäi tema järsku nii võimetusmaks, et maha langemist kartis. Prouade juures oli tühi tool. Ta katsus sinna minna, aga nägi jääljamas enese ees nende kahju rõõmust läikiwaid filmi ja inetumat naermist nende huuldel. Ta kahwatas ja pööris ennaft ligema usse kohta. Ta pidi jäält ära pääsema, ära, puhta õhu sisse.

Ta oli päälmised riided selga pannud ja kodu läinud, aga ta ei teadnud, kuidas ta seda teinud oli. Alles oma kambriis toibus ta nii palju, et pisut oma mõtteid seletama võis hakata.

Mis tema siis nüüd teinud oli? Pisut ühte ninakat tüdrukut karistanud — ei muud midagi. Oliwad need ju enne tema wastu häbemataid

olnud; aga teadagi, seda nad kellegile ei hinganudgi.

Miks uskuwad kõik neid? Mis pärast keegi temalt asja õiget seisukorda järele ei küsinud? Oh, inimesed on nii pahad, nii hirmus pahad.

Ta purtskas nutma ja tundis sellest fergitust.

Weelgi nägi tema selgesti enese ees nende prouade põlastawaid näojoonesid. Need oliwad kõige elu aja tema üle kadedad olnud, sellepärast need nüüd tema õnnetuise üle rõõmu tundsiwadgi. Aga kas temal siis enam ühtegi sõpra ei olnud? Kas kedagit kes tema poolt oleks olnud.

Kus oliwad kõik tema endised auustajad, kus need, kes teda ärawõitmatast armastanud, tema pisemaidki märguandmisi teeninud oliwad? Oh, need oliwad häbemata petised olnud. Ei ühte ainumastgi õiget hinge polnud ta nende seas leidnud.

Aga kui ta nende petused kätte tajus. Ei läheks enam iialgi niisugustele pidudele, põlgaks neid ja ei waataks nende poolegi, kui need uulitsal temale wastu juhtuwad tulema. Võepoolest nad saaksiwad seda õhtut mäletama.

Saara wõttis siidi klaarist wõrgu oma õladelts ära ja wiskas seda sohvale. Säält pidi tüdruk seda järgmisel päewal ära koristama. Tema ei tahtnud seda enam omale ümber

panna, ei tahtnud õieti nähagi, mis temale õnnetust oli toonud.

Tema seisis pärast seda juhtumist pikad ajad kodus. Mitmed tantju õhtud olivad mööda läinud; iga kord oli tema jäält teadusi ootanud, et teda jäl oleks järele küsitud, aga kõik ootus oli asjata. Ei tulnud enam keegi tema juurde ja kui ta mõnikord oma endiste sõbradega juhtusgi kokku saama, käiswad need temaga külmalt ja nagu võderaga ümber. Ei tema eest seisnud keegi.

Ta tundis enese õnnetuma ja üksinda olema. Ta kannatas, ega võinud teada, kuidas oma südame valu vähendada oleks võinud. Oma töötas päewad otsa majapidamises, aga seda ei tahtnud Saara teha, sest see oli tema meelest kuiw, igapäewane toimetus. Ennem istus tema üksipäini kambris ja laskis seal oma mõttekujutusi ümber lennata.

Minuke asi, mis ajuti tema meelekujutuste võimu alt peasta võis oli põnewate romaanide lugemine. Selkorral võis tema veel kindlaste oma tulewikust kõikjugu hääd loota ja uskuda. Võib olla, ehk kannab suurwürst teda veel meeles, ehk juhtub wähest mõnel ilusal õhtul mõni rikkas mees sinna reisisa, temaga seal pea tuttawaks saama ja teda silmapilgu sees ära kosima. Neid laulatakse siis kohe paari ja võeras herra wiiks teda kaugele

oma kodumaalt ära. Kas siis oma linna her-
rad seda kuuldes nina ei kärjutaks?

Nende juurde korteri lähedal oli väike kalju
neem, mille lõunapoolt küljest laewad mööda
 sõitsiwad. Sinna läks tema igal päewal wal-
ges ülikonnas, juuksed selja peal lahti, väike
õlgest juwekõbar pääs. Ta seisukoht oli alati
kalju peal, kus ta istus ja pool küljatile sea-
dis. Mõis wajas paljudes woltides tema üm-
ber hünikusje, juuksed loffidena tema õladele ja
käsi, mis tema pääd toetas, oli lumiwalge. Raa-
matu pani ta awatult oma ette kivi pääle,
aga filmad ei waadanud selle peale, need wii-
siwad merele ja wahtisiwad, kust laewad tu-
lewad.

Rõnda wotas ta omale rikkast mõjuwat peig-
meest oma unistuste järele. Kui see laewa
pääle juhtub olema, siis wõib see teda laheda-
ste näha, seljamal korral ka tema ilust waimusta-
tud saada ja nii pea kui wähegi wõimalik, tema
juurde tulla.

Laewu purjetas igal päewal ühte joodu
kalju kringust mööda. Kiikred pöörati tema
poole, aga ta pidas oma paika ega julgenud
palju oma filmi nende poole pöörda, sest kui
need teda ligemalt nägiwad, pöörasiwad oma
waated koguni teisele.

Saara teadis selgesti mis sugust rahwast
ühel ehk teisel korral laewa pääl oli olnud, ja

herrade arv oli temal iseäranis jõhvi pääl selge. Nende seast otjis ta igakord seda igatsetud, etteaimatud, keda ta kogu eluaja armastanud, jumaldanud ja ootanud oli.

Päew läks, teine tuli. Ikka suuremaks kaswis tema kartus, ikka nõrgemaks jäi ta lootus. Nädalad läksivad juwi lõppes ja sügise lähenes. Tema ei lamenuid enam käsipõselil kiwi pääl waid istus kāja risti hoides. Silmad ei mõõtnud enam wee kaugust, waid need wahtisivad seda ilmaaart, kust laew tulemas oli. Ta kui see tuli, siis wahtis tema seda suure lootuse ja kartusega, kuni see tema kohta jõudis. Murelik oli tema waade, millega tema igat wõerast herrat järele uuris. Ohkamine oli tema huuledel: „Kas tema wiimaks ometegi ei ilmu?“

Tühi lootus! Tema ei ilmunud. Need läksivad linna tagasi. Uus lõbustuste aeg algas, see aeg, mida tema enne alati suure rõdemuga wastu oli wõtnud ja mis ikka ja alati temale uusi wõituseid, uusi loorberi krantsiisi ja läbi pistetud südameid oli toonud. Nüüd, ta waatas seesugust elu mõruda meelelega päält, sest ta ei puutunud enam linna feltsi elu piiridesse ja teda ei igatsetud, ei tahtudgi sinna. Tema ei wõinud ennast ka sinna pakkuda, ei wõinud ega tahtnudgi — ei milgil

tingimisel. Ta märkas jäl wõõraсте inimeste filmis jeda kadedust ja huuledel põlastawat, pillawat naeratust. Maailm on nii paha, ja inimesed nii ülekohtused.

Tema hoidis ennast nendest nii palju eemale, kui wähegi wõis. Wana, üksiklase naesterahwa rõõmuta päewad oliwad temal ees, sinna ei aitanud enam ükski abinõuu. See oli tõde, mis päew päewalt ifka selgemaks sai. Meesterahwaste külmuš, hoolimata terwitamises ja naesterahwaste põlastawas waates luges tema nime: „wana piiga“, ja see puudutas teda iga kord kui usši hammustamine.

Nastad, mis mööda läksiwad, sünnitasiwad ainult ühe ainukese närtsinud lootuste ajaloo. Tema elu oli wärwita, wagune, hall. Misiki juhtumine ei toonud jellesse muudatusi, ega tulnud ükski rõõmsam suwe tema meele rõõmuse tamiseks. Esiotja waewasiwad petlikud mõtted teda weel, lõpuks heitis ta ka needki enesest ära, sest ta ei lootnud enam midagi.

Temale juhtus weel raske õnnetus. Tema aimus tugi ja sõber wõeti temalt ära. Müüd oli ta ainuükski külmas maailmas, ei olnud enam ühtegi, kellele ta oma muresi oleks wõinud ette kanda; ükski inimene ei hoolinud temast, keegi ei küsinud kas teda oli wõi ei olnudki.

Ta nuttis ja kaebas. Ei hoolinud sõõgist

ega joogist. Ta needis maailma, kes teda wihkas ja waewas, ta sõimas Jumalat, kes kõikide peale armu oli heitnud, aga teda armuta jätnud. Aga ema magas külmalt ja kangelst, silmad kustumud, suu kinni ja kalmu karmad põskedel. Ei vähemasti eluawaldust ilmunud tema liikmetesse ega õhkamist tema huuledele. Neid ei kuulnud keegi ega tahtnud teda trööstima tulla. Ära põlatult ja õnnetult sai tema piisaraid walada ja murede läbi südamest õhata.

Tema jõud rauges wiimaks. Ei ta jaksanud enam oma elu ja ülespidamise muredest aru saada. Tühjus täitis tema rinda, pimedat tühjust jaatis tulewik temale vastu, ja elutorwid oliwad tema ajud tühjaks teinud.

Tuimalt seisjis ta ja wahtis oma ette. Ei ta hoolinud ka sellest, et ta wõlanõudjad tuliwad ja ta majariistad ja ka riidedki ära müüsiwad. Sündis tema ümber mis tahes, see ei aratanud tema tähelepanekut ega jaatnud meelehead. Teda pandi tühja paika elama, ka seegi oli tal üks ta puhas. Aga kui talle wiimaks räägiti, et ta ka sealt peab ära minema, siis ei pannud tema seda ütelist esimesel korral tähelegi. Üteldi teine ja kolmas kord, siis purskas ta naerma. Ärkas, waatas neid ja naeris uuesti.

Seest jaadid kutsuti teda „pööraseks preiliks.“
Ja sellepärast lapsed teda kartsiwadki.

Temale toimetati esiotsja korter Kenni uulit-
sale, kuhu temale ka woodi, laud ja wana kum-
mut wiidi, mille sahtlis ära kartsunud riide
lillesid, nõõri sõlmesid, kompweki piltisid, kui ka
oma nooruse aja näopilt ja kirjad, mis ta neil
aegadel kogus ja ühte sidus. Need kõik wõttis
ta ühes, kui Söelamäele elama asus. Neid
waadates elas tema wahete wahel nagu
uuesti, jeda unustades, et tema nüüd „wana
piiga“ ja „pöörane preili“ oli.

Kahesugune õnn.

Minna Chanthi järele Soomekeelest.

I.

Lese juures.

Tema elas ranna ligidal, sadamaulitsja otsas, väikeses madalas majakeses, kus oli väikene pood, tuba ja köök. Hoovi teisel poolel oli temal wärwimise hoone, kus wana ustaw Elias tööd juhatas, — juba sest saadik, kui ta mees nelja aasta eest oli ära surinud.

Teine hää ja ustaw teener oli tal weel — see oli kõõgi tüdruk Anna. Neid mõlemaid loeti ka pere jekka, sest kui herra alles elas oliwad nemad juba mitu aastat majas teeninud ja tema surma järele talitawad nad kõik asjad oma arwamise järele, sest et Gewa ise oma mehe surma järele kinde kaupa põdes, sellega oma töödest ei teadnud.

Need oliwad raske ajad. Mure muljus teda ja tulewik oli pime ta ees kui sügisene õõ. Ta ei teadnud esiti, mis nõuul kolme lapsega elama hakata, kui nende hoolekandja ja leiwateenija sügawasje maa põue maeti. Lapsed

olivad kõik alles väga väikesed, Anti nelja aastane, Saimi kahe, ja Helmi alles paari kuu vanune. Aga Elia ja Anna abil ta kandis ometi kõik raskused ära. Anna hoidis niihästi teda ennast kui lapsi. Elias pidas wärwimise töödest hääd hoolt, ja sel wiisil elasivad nad pisitasa edasi. Müüd ei olnud enam muret midagi, mõnikord tuli aga ette, et mehe abi puudus.

Üle uulitja elas juure wiisi järele rikas naaber Widkopp, kellel aga suur wärwimise töötuba sisse seatud oli, sellest hoolimata aga saidwad nemadgi oma jagu tööd, nii et elada wõisivad, sest wanad tuttawad töiwad ikka neile ka töösid . . . Widkopp oli tänawu juwel oma poe õige toredaks ehitanud. Kuna ruudud olivad neil ühest ainjamast paksust klaasist, nii et müüjaid ja ostjaid, kes poodis edasi ja tagasi, süia ja sinna käisivad, üle uulitja wõis ära näha.

Annale tegi aga tihti naabri juurewiisiline tore käik ja kogu ta olemine muret.

„Küll need Widkopid lähewad aga päew päewalt uhkemaks,“ ütles Anna kord köögilaua juures nõuusid pestes, „mind pahandab õieti jarnane toredus.“

Sina ei peaks ialgi nende poole waatama,“ ütles Gewi naeratades.

„Nuhu ma oma filmad siis panema pean, kuna see üsna siin vastu seisab, kui laua ääres midagi teen.“

„Noh, siis on tarvis kate afna ette panna.“

„Ja — see veel puuduks! Kull on siin walguft muidugi palju!“

„Siis tean ma teise ja parema nõuu.“

„Noh õelge.“

„Ära laje niifugustel asjadel oma meelt segada . . .“

„Ja, aga ma ei saa aru, mikspärast andis Sumal neile niifuguse käetäigu — ja weel niifugustele rahahimulistele kui nemad on, kes jugugi teistest inimestest midagi ei arwa, waid kõifi puupaljaks nülgiß.“

„Noh, armas Anna, meil waestel ei ole tarwis teisa arwustada. Ühel on üks teisel teine — patused ja eßijad oleme meie kõif.“

„Mis tarwis peab aga siis ühel parem läe käif oleme, kui teisel?“

„Sumal armastab meid kõifi ja annab ühefugust häädust ühele, teist teisele, selle järele tuda ta aga igale hääß arwab . . .“

Anti pistis oma pääfese toa ukse wahelt siße.

„Gema, kas tuled mind nüüd lugema õpetama?“ küßis ta.

„Kas loeb ema Antile muinasjutu raamatut, et meiegi kuulda saaks,“ sojistas Saimi Anti seljataga.

„Muinasjuttusid — muinasjuttusid,“ jõnas walge pääga Helmi, ja astus Anti kõrwal kõõki.

„Sumaluke!“ hüüdis Anna, kelle filmad hiilgasiwad, wäikese Helmi wastu. „Wõi te magi tahab juba muinasjutusid kuulda!“

Cewa mõttis Helmi naeratades käewarrelle ja Anti oli raamatu lahti teinud.

„Wõi nii! Kas seda „Reinuwadert rebast ja kulle“ loeme siis nüüd?“ küsis ema.

„Seda jah!“ ütles Anti.

Cewa istus toolile, Helmi süles, Saimi asetati põlwele ette teise tooli pääle, kus ta künarnukid laua pääle ja lõua käewarre najale toetas, aga Anti seisis raamatu juures ja hakkas lugema, sest kõik oliwad juba endid kuulamisest walmis seadnud.

Walju häälega luges Anti — Saimi ja Helmi silmitseiwad tõsiselt, wahest näitas ema natukene ja lugemine läks Anti käest kui wesi ehk küll teda alles aasta eest aabitsat õpetati lugema.

„Anti loeb juba kui tubli õpetaja,“ ütles Anna, kes küll talitas, aga jääb juures hooplega lugemist kuulatas. „Kui ruttu ta aga lugemise kätte on saanud.“

Anti seisatas wähe, tõstis häält ja algas uuesti.

Gewa nokutas Annale aegselt pääd.

„Siin oldakse dieti अगरad,“ kuuldus mehe hääl uffe päält.

Elias oli sinna ilmunud ja Gewa nägi esimese filmapilguga, et temal midagi tarwilikku rääkida oli.

„Nii wiisi on lugu küll,“ wastas Gewa. „Tule Elias ja istu wähe, ja sina Anti, peata wähe lugemist.“

„Sina oskad, Anti, juba hästi lugeda,“ rääkis Elias, „sinust saab wiist mõni juur tarf mees?“

„Tohter saab minust!“ otustas Anti. Gewa aga imestas: „Di pojuke, siis pead küll palju lugema ja õppima.“

„Mina loengi palju,“ seletas Anti.

Elias naeratas.

„Minul on prouaga wähe rääkida.“

„Ma aimasin ju kohe seda su näost, wastas Gewa.

„Mina olen järele arwanud, et meie peame rohkem raha liikuma panema oma äris. Meie peame oma wärwid otse wäljamaalt ostma ja wärwimise toa ja poeruumid wähe teiseti seadima — rohkem praeguse aja maitse järele. See meie üle mulitsa naaber jääb tõmbab muidu kõik inimesed oma hülgusega oma poole.“

"No, seda olen minagi mõtelnud," ütles Anna kõõgi usjelt, kes nende juttu oli päält kuulatanud.

"Ja aga —" Gewa nähti wähe murelikuks jääwat. "Kust oleks raha=abi loota?"

"Kui proua minu pääle loodaks, ma mõtlen, et meil puudus ei tule. Minul on wähe palka kõrwale pandud," rääkis Elias.

"Seda ei peaks ja, Elias, küll liigutama."

"Miskpärašt siis mitte, kui tarwis on? Aga, waewalt ikka aitab minu raha üksinda. Katsume wähemaga hakata. Oleme selle juures õige ettewaatlikud. Küll mina wõtan wastutamise oma pääle."

"See on õige, Elias, see on õige," ütles Anna. "Minulgi on ka paar sada pangas. Seda olen ma siin majas teeninud ja seda wõib ka jälle selle maja hääks tarwitada. Et sellega küll palju abi ei wõi anda, aga eks ta lijakš ole ikka."

"Nii siis teeme, kui aga proua minu hooliks usaldab" — rääkis Elias.

Gewa oli liigutatud.

"Usaldakšsin, see on teada. Aga ei tahaks" — Tema ei wõinud enam pisaraid tagasi hoida, need weeresiwad tema põskedelt alla.

"Mina ei tahaks seda, et teie eneste tagawara minu pärast ära kulutate. Ma kardan seda, kui wast äri juhtub halvasti minema."

„Seda ärge kartke,“ ütles Elias rõõmsasti.

„Ei minagi kardda,“ lausus Anna. „Saatkke aga mured metsja! Proua, olge üsna julge ilma kahtlemata . . .“

Gewa pigistas nende käsa.

„Tulge lapsed, täname Eliast ja Annat,“ ütles Gewa.

„Mis eest?“ ütles Elias.

Aga väikene Helmi ronis juba tema põlvede peale ja sirutas oma pisikesed käed tema kaela ümber. Anti ja Saimi andsiwad nende mõlemate kätele suud ja kallistasiwad neid.

„Anti koolitatakse tohtriks,“ ütles Anna.

Gewa ei lausunud midagi, silmad hiilgasiwad tal pisaratest, kui ta mõlemate abiliste ja oma laste pääle waatas, kes kui väikesed jääsed nende ümber liikusiwad, ja läbi pisarate järas tal silmas armastus, rõõm ja õnn.

„Ja mis meie väiksest Saimast siis ükskord saab?“ küsis Anna, kui ta teda oma käe warrele üles oli tõstnud.

„Mina tahan teenijaks tüdrukuks hakata, et siis saaksin pesu pesta, mida ma nii väga armastan,“ wastas Saimi.

„Ole nüüd ikka — — —“

Kõik pürskasiwad magusale naerule, kus lapsedgi ligi aitasiwad, ehk nad küll ei mõistnud mõtelda, mille üle jäl dieti naerdi.

II.

Teine poole nullitsat.

Toad olivad walgustatud. Lambid põlesiwad heledasti. Kroonlühtrid ja laelambid oliwad süüdatud, kõi oli korralik, ilus ja tore.

Proua Widkopp käis weel wiimast korda toast tупpa, oma uudes hawanna = pruunis ülikonnas, ja waatas järele, kas kõi asjad oma paigal on. Tema ei jalkinud, kui mingi asi juhtus oma paigalt wähe teijel olema. Siin ja jään seadis ta mõne tooli otsemini ja koristas tubaka purud härraste laudadelt ära. Täna oli ju tähtjas päew. Esimest korda oliwad neil wõõrad jelle järele, kui nende hooned parandatud ja uude joonde seatud oliwad. Linna pürjermeister kes weel enne iialgi ei olnud nende juures käinud, oli ka täna palutud, niisamati ka kauba nõunik, ja mitu muud juuremat isikut.

Proua Widkopp seisatas wiimaks jaalis ja waatas hoolega ümberingi. Silitas uusi plüüfiga üle tõmmatud mööbleid, mis alles hiljuti Peterburist oliwad tellitud. Waatas enda uut sohwa-waipa, mis otse moodi magasinist ostetud ja 40 rbl. maksnud, siis uuemoelisi aknaid ja seinu, mis nagu kullanaoliselt hiilgasiwad. Sarnaseid tapeetisid oli waewalt kellegil teijel siin linnas leida, kui nendel. See oli aga neile ka õige kallis maksma tulnud, sest

2 rbl. oli aga üks rull maksnud, ja üle nelja-
kümne rulli oli saali sein neid ära tarvitatud.
Palju, palju oli see kogu maja parandamine
maksnud. Paar, kolm tuhat oli kulutatud,
nii kui ei midagi.

Nad olivad tahtnud kõik uue viisi järele ehi-
tada — tulgu maksma mis tuleb. Ja kui
hooned nii uhkeks said, siis pidivad ka mui-
dugi uued uhked toa nõud sisse toodama, muudu
ei oleks sugugi nägus olnud. See läbi tõusis
ka kulu summa õige suureks.

Noh, nii — mis sellest, oli ju neil waran-
duft küllalt! Rikkad nad olivad ja sissetulek
nii suur, et mõned tuhanded midagi ei tähen-
danud. Ja sellest oli ka teiselt poolt kasu.
Selle läbi nad tõusivad kuulsuse ja kõrguse
poolest, neid arwati lugupeetud kodanikkude sekka,
said seega enam tähele pandavaks. Ja ehk
saaks nii ometi tuttavaks ka linna peenema selts-
konnaga. Siis võisivad need ehk ka neid oma
juurde võõraks paluda, kui neil kõik nii ilus
ja uhke elukord on.

Proua Widkopil läks suu õnnelikult naerule,
jeda kõiki waadates ja mõeldes. Kes oleks
wõinud jeda sel ajal arvata, kui ta alles kehwa
õmblejana majast majasse läis, et temast pidi
linnas nii lugu peetaw proua saama?

Mitmed nendest, kelle juures ta enne oli
õmblemas käinud, ja kes talle ainult kaks wõi

kolmkümmend kop. päewas maksivad, pidivad niüd teda kõrgesti auustama, kui ta uulitsal juhtus wastu tulema. Tema nokutas pääd ainult „arwatud“ inimestele. Kellegil ei olnud tarwis teada, et see weel endine alandlik teenija inimene oli.

Nii oli temal õnne enam olnud, kui iialgi unes oleks wõinud soowida. Ega wõinud arwata, kui kaugele nad weel tulewikus wõisivad jõuda. kui korra oliwad nii hääle põhjale saanud.

Hildegard, nende wanem tütar, oli nägus laps, aja jookshul wõis temast ehk üle ilma iludus tulla, ja ta oskas juba niüidgi kooli minnes nii kenasti kehakest liigutada ja pääd nii uhkesti püsti hoida, et teda üsna lust oli waadata. Kuue ehk seitsme aasta pärast on ta täis kaswanud, ja siis wõidakse teda juba kosida. Suhtub ehk ifegi kauba nõuniku Renwali poeg teda armastama, ja siis saaks nende Hildegardist miljonäri proua.

Selle farnases uimastawas õnne mõttes ehmatas ta wähe. Kas on tõesti wõimalik, et ta weel korra maailma raha würstiga lähemalt sugulaseks saaks! Siis oleks tema õnn kõige kõrgemal tipul, siis nagu ei mõistaks mitte midagi enam soowida.

Tema mõtted saidwad järsku segatud. Kas ehk tema mees kõrwalises toas rääkis?

„Mamma, kas mamma on jäl?”

Üsna õige, mees hüüdis teda jääl.

„Mis on?“

„Tule mind wähe aitama. Ei ma saa seda kaelarätikut finni panna.“

„Kas sul ei ole veel päärmisi riideid seljas — ruttu nüüd, kulla papa, wõõrad wõiwad ehk juba teises toas olla . . .“

„Mina olen ju üsna riides. Waata aga järele, et siis hää õhtu söögi saame?“

„See on muidugi teada. Põrsjapraad, linnupraad, kotletid, õunakoogid, mida see Mari Soininen kõik on hästi walmistanud.“

„Kas see Mari on ka hästi õppinud roogasid walmistama?“

„Küsid nüüd seda! Ta on ju kubernerilgi roogasid walmistanud, siis kui seal juuri wõõruspidusid peetakse.“

„Soo, soo, küll ta siis wõib hästi mõista!“

„Õhtusöögi järele saab kohwi ja likööri pakutud.“

„Kas see on peenem kombe?“

„Nii tehtawad kõigis peenemates majades.“

„Wõi nii — siis waja meilgi nii olla?“

„Kui aga joogid hääd saakswad.“

„Peame ometegi nii lootma . . .“

„Koh ehk saawad wõõrad täna õhtul meil kaunisti rahul olema.“

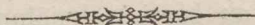
"Seda mõtlen minagi."

"Küllalt wist jee pürjermeister teinegi fõrd meile tuleb. Kulla papa, meil on õinne olnud, kui minewiku peale tagasi mõtleme, kui wähega meie algasime . . ."

"Kuule, kas seal ei sõitnud hobune õue?"
Juba on ukse taga astumisi kuulda."

"Säääl nad juba tulewad!"

Ja nad ruttasiwad mõlemad naerusuul ja lustilikul olekul kotta, wõõraid wastu wõtma.

Mopsi haud.

Soome keelest.

Suure Kõrgekese furnuaial on mitmed õige toredad ja uhkeste üles ehitatud hauakünkad, mis tunnistavad, et need rikaste ja lugupeetud perekondade omad on. Ühel raudaiaaga piiratud hingusepaigal on üle furnuaia kõige toredam hauaküngas ja nagu kirjast näha, on sinna kõrge ülema abikaasa Edith Douglas maha maetud. Natukene eemal seisab ka teine kuldkirjaline sammas, kus ainult „Mops“ pääle on graweeritud ja — jellel kohakejel ongi ka oma iseäraline ajalugu. — — — — —

Kõrgekese furnuaia wärawa ees seisab 1841 aastal uhke sõidutõld. Teener, kes püüab kütuari kõrwal istus, hüppas kergel jalal püüdist maha, awas tõllaukse ja aitas anupakklikult wamadlast, walgejuukselise prouat tõllast wälja.

„Wõta see kirsi kaenlasse, Johann,“ ütles wana proua teenrile.

Johann wõttis ka tõllast nägusa, aga wäikese furnufirstu kaenlasse, mis pääle wana proua talle ka ühe labida kätte ulatas.

Wana proua astus ees, Johann järel, sur-
nuaija wärawast sisse, nad sammusiwad pikkamisi
haua ridade wahel edasi, kunni sinna kohta, kus
juur kuld-kirjaga auusammas sellest tunnistust
andis, et siin Douglase perekonna wiimane rahu
paif on. Wana proua wöttis taskust wäikese
wõtme, awas rahupaiga aiawärawa lufust, as-
tus ühes Johanniga sisse ja ütles:

„Kaewa siia haud, Johann.“

Ilma wiibimata pani Johann wäikese sur-
nufirstu liiwa pääle maha ja hakkas labidaga
uusinaste hauda kaewama. Aga äkkiste ilmus üks
hauakaewaja sinna, kes küsis:

„Hei, mis teie jääl teete?“

„Räete, et hauda kaewan,“ wastas Johann.

„Aga teate ju, et ilma lubata siin midagi
teha ei tohi.“

„Sah olete küll tubli mees! Mõistate meid
hästi meie töös eksitada,“ rääkis wana proua.

„Mina olen krahwi proua Douglas, ja see ra-
hupaif siin ei ole kellegi muu kui minu oman-
dus. Ma wöin siin teha mis ma ise tahan.“

„Teie eksite proua, oma woliga ei saa Teie
hauda kaewata. Hauakaewamise kohta on sea-
duslikult kuulutatud, et mina seda toimetan,
ja ei keegi muu!“

„Aga see kaewamine siin on mulle wäga
tawilik. Minul ei ole suurt hauda waja, —
minu kallid ja armastatud Mops juri eila kella

10 ajal wäga halatsemise wäärilise ja jõuetuma wanaduse pärast ära, ja ma tahan teda maha matta."

"Proua, see ei ole mitte sünnis, et kindral Douglase juruaeda koer maha maetakse . . ."

"Mops jaab minu enda haua asemele pandud . . . Kaewa, Johann, edasi!"

Saukaewaja ruttas minema ja tuli peagi juruaia=wahiga tagasi.

"Proua, mina pean Teile teadustama, et Teile selle töö siin kohal kohe lõpetama peate," rääkis aiawaht kärevalt. "Minu kohus on seda teelda."

"Mina arwan, et Teil siin selleks mingit õigust ei ole."

"Eubage proua — minu kohus on seda teelda. Elagem ilma pahandujeta! Mina nõuan seda Teilt palwega, ilma et mul siin wägiwaldset teeldu tarwis peaks minema."

"Aga ma olen oma Mopsile siia wiimase kohakese walinud."

"Teil wõivad küll oma eesõigused olla — aga minu kohus on Teid siin teelda!"

"Johann, wõta kirst ja labidas? Täna ei jõua meie tööga lõpule. Siin seisawad wägiwaldsed õigused ees. Küll ma need harjumata teeljad siit pea eemale fihutan."

Nõnda rääkides jammus krahwi proua ees, Johann taga järel furnuajast wälja, kus neid kutsjar hobustega ootas.

Krahwiproua sõitis kohe kiriku- ja furnuaia-eestseisja juurde, sellele asjalugu kõnelema.

„Kas wõin ma selle üle kaebtust tõsta, et mind minu Mopsi matmast keelati, ja kas on mul lootust oma koera sinna maha matta?“

„Ei,“ wastas eestseisja pääd raputades.

„Tühi kõik! Mil wiisil wõin ma siis oma nõuet täita?“

„Ei müüd, ega künagi.“

„Teate, Teie siis mulle selleks paremat nõuu anda?“

„Miks mitte!“ wastas eestseisja naeratades.

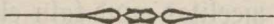
„Näi on wäga lihtlabane. Teie teate weel wäga wähe sellest, krahwi proua. Nagu ma arwan, elasite Teie oma lastumid Mopsiga wäga armulikult ja Teie kahetsus tema järelle on wististe wäga suur. Annan selleks Teile hääd nõuu: pange Mopsi kirst kuhugile nähtawasse kohta seisma, minu pärast kas abju otjale ehk mujale, — Teie saate nii kaua kui elate, weel oma kallist koera mälestada, kuna ta hauas peagi unustusesse jääb. Sa kui wiimaks Teid üksford wägew hiiue maa päält ära kutsjub, siis laske ka Mops endaga hauda wiia. Sa, krahwi proua, jeda ei saa siis üksigi Teile keelama, sest igaühele on tema soowimist mõõda

lubatud kõik kaasa võtta . . . Ja siis jääb nii, kui Dei soow on: ühes Teiega saab Mops ühte hauda maetud.

Proua tänas ja lahkus.

Mops seisis veel kümme pikka aastat oma uhke kirstuga rikka krahwi proua lamina otjal ja oli wanale lesele prouale kõige paremaks feltfilijeks.

Wana proua lahkumise ajal saigi Mops temaga ühte hauda lastud — ja wäikesel „Mopsil“ on ka õnn ühes krahwi uhkeste ülesehitatud hauakünka ja kuldkirjaga auujamba all igawest und uinuda.

Suwine unistus.

Juhani Aho järelle Soomekeelest.

Mis kurwameelne õpetlane jutustas:
Kes meie seast ei ole mitte ükskord elus
mõtelnud talupojaks hakata ja talutüdrukuga
abielusse heita?

Minule tuli jarnane mõte gümnaasiumi wii-
mases klassis. Matemaatikas rufus mind, üli-
õpilaseks saamine näitas hirmus raske olemat
ja selle wastu meelitas mind talu elu wäga. Ma
ei tundnud sellest küll mitte muud kui ainult
lõbusamad küljed: hobusega sõidu, heina niidu,
wilja lõikuse, kala püüe ja jahi reisud, weel
iseäranis mängud külakiigedel walgetel juwe-
öödel. Minu arwates näitas see nii wahwa
tegu olema, ennast koguni rahwameheks anda,
lihtsad riideid kanda ja harrasid halwemaks pi-
dada. Sa sel ajal olin ma ka armastanud...

Saime ükssteisega kirikuteel tuttawaks. Mina
elasin isa kodus suure järwe kaldal ja teisel
pool järwe oli Mari ühes wäikeses talus tüd-
rukus. Nende kiriku läigu paat käis meilt
mööda ja ühel pühapäewal läksin mina neile
kaasa.

Mind pandi kõige paremasse paika tüüri-mehe juurde istuma ja Mari istus kesl paati ja sõudis. Ta oli weidi häbelik, vähemelt minu arwates, waatas mind alt kulmu ja pööras ruttu silmad aeru poole, finnitask wahetewahel rätiku sõlme, mis aegajalt lahtimaks nihkus.

„Pange rätik ära, kui ta seista ei taha,“ ütlesin mina, tutwust algades.

Ta ei wastanud midagi, aga kui tema kõrwal istuja minu soowimise pääle aeru mulle andis siis istusin mina tema kõrwale sõudma.

„Kas meie jõud on ühetajane? küüsin mina ja tõmbasin aeruga.

„Mina ei püüagi teie wastu jaksata,“ wastas tema, aga hakkas siisgi tugewamine sõudma, mida mina jelleks märgiks pidasin, et ta mind hää meelega oma kõrwale soowis ja minuga ühewääriline tahtis olla, mida mina jälle auu awaldamiseksi pidasin.

Ta oli walgewereline, lina karmalised juuksed oliwad pikas palmikus, tugew käsi kõwaste aeru külges ja kinga kand tugewasti paadi kaare wastu toetatud. Särgi kaelus oli punase kirju, ülilamjõl ära wõetud ja põlwi kattis pikatriibuline alus. Päike paistis heledasti tema lihawate käewarte pääle, ihu oli punakas, silmad sinised, näo jooned kenad ja puhtad, riietest tungis maarjabeina lõhn wälja.

Õsmalt istumine üksiteisest kaugemal, teine teise serwa ääres. Wähe aja pärast nihkumine

ühe teisele lähemale ja enne kui kumbki teadsime, kuida naljatasime juba nagu wanad tuttawad.

Baatis olijad pidasiwad mind nagu oma-
gust ja oliwad otsekui üht omafestest wastu
wõtnud, mis minu meelest auu tõusmine oli.
Ja mina tajusin seda sel kombel, et kiriku juu-
res toobi pähkleid ostsin ja mutele sõpradele
jagasin.

Kiriku juures läks igauks kuhu keegi tahtis.
Mehed seisiwad järwe ääres päikese paistel ehk
kiviaja ääres ja ajasiwad jumetöödest ja ilma-
dest juttu.

Need ei tundnud mind keegi ja kui küsiti:
„Kust poolt need mehed on?“ Siis wastasin
mina kõikide eest: „Oleme wette tagant.“ Ja
kui weel küsiti: „Kust kohalt jäält?“ Siis
wastasin ma: Selka külast.“

Aleg ajalt nägin ma Marit tüdrukute hul-
gast ja kui meie üksteisest mööda läksime ja
mina temale järele waatasin, siis waatas ka
tema tagasi, nii et ma rohkem tema peale mõt-
lema hakkasin. Mõtlesin siis ka kirikupingis tema
peale ja kui teda nägin lauarahwa ajal wälja
minema, siis läksin ka mina tema järele.
Kui õhtul paadi juurde koguti, siis juhtus see
nagu iseenesest, et meie jälle kõrwuti pingi
pääle sõudima saime.

Waitsel pühapäewa õhtul liikusime meie
ilma suurema kiireta koduküla poole. Baatisid

ujus parvena ees ja taga, firiku ristid kadu-
wad nähtawalt ja järwe rannad liikumata wee-
pinna alla. Ühes paigas oli wäike maja ja
mina ütlesin Marile:

„See majake siin on imeilus ja kohas.“

„Dore paif näib see olema.“

„Oleks see meie oma . . .“

„Seda wõib ka ütelda, ilma et tarwis oleks
nõnda mõelda.“

„Mis keelab mind nõnda mõtlema?“

„Ei jäl herrana elada saa, kui ta ka teie
oma oleks.“

„Kes käsib siin herrana elada . . . ainult
tubliks talupojaks . . . seda imet on ennegi
nähtud.“

„Ei oleks ju niisugust härrastüdrufut, kes
sarnasesse paika prouaks läheks,“ ütles tüüri-
mees, kes meie ees istus ja seda kõnet kuul-
nud oli.

„Kui niisuguse wõtaks, kes läheb.“

Nad ei näidanud minu mõtteid uskuwat,
aga mina tegin mõttes kindla otsuse, et see
peab nõnda jündima.

Mari wõttis järwest janu kustutamiseks fi-
buga wett ja kui ta joonud sai, siis pakkus ka
minule.

„Dooge, ega see teilegi halba tee.“

See oli sõpruse awaldus, mida mina temale
wee pääle pillumisega wastasin. Aga kui mina

fibu huulile tõstsin, siis tasus tema oma korda sellega, et minule küünarnukiga otja löi ja wett kaela ajas. Kui siis mina puhkepaigas, mis kiriku ja kodu wahel kohal oli ja kus tülles ehk minnes maal käidi, teda kuuse kätiga wiskasin ja tema minu kübara pääst metsa wiskas, siis ei olnud ma enam tema sõpruse üle kahe wahel.

Teise päewa õhtul istusin juba tema talu kohal kõrkjates ja õngitsetsin kalu. Istusin jälle kama liikumata, waatasin ja kuulsin liikumist talu õues ja wedasin wahete wahel ahwena wenesse. Nägin Marit wärawale minema, seda lahti lükkama ja kõrge kiwi päält lehma lüpsile kutsuma. Need wastasiwad põõsastikus ja tuliwad wiimaks metsa sõrwale üks haawal nähtawale. Siis läks Mari nende eel kesa põllule ja lüpsis neid jälle. Piima kappast lüpsikusse kallates nägi ta mind ja seijatas, tühja kappi käes hoides järwe poole waadates. Kuulsin teda jälle lehmadele laulwat. Lühkesti saades kandis ta piima nõuud õue ja kadus sinna tüfiks ajaks ära. Si näinud talus enam muud liikumist, kui et peremees aita magama läks ja pisut aega selle järele ka perenaene. Pehmadgi heitsiwad põllule pikali ja kõik jäi waiksiks.

Säin üsna kurwaks ja mõtlesin juba ära minna, kui aga Mari õue pääle ilmus ja järwe kaldale tuli. Ta tuli paadi seisu kohta ja hakkas mee sees riideid loputama. Aga mind ei

pannud ta tähele. Ma kolistasin aeruga vastu paati ja sõudsin kalda poole.

„Tere õhtut!“ ütlesin mina.

„Tere õhtut,“ vastas tema, wähe pääd tõstes. „Kas kalu õnge hakkab kah?“

„Wäga wähe.“

Lükkasin paadi ligemale ja küsisin:

„Kas teil juba magatakse?“

„Küll nad wiist juba magawad,“ vastas ta ja loputas pestawat riidet ja wäänas wälja.

„Sääl on teil mitu ahwenat paadi põhjas!“

„Eks tulge õngele, Mari!“ kutsujasin mina.

„Kes nüüd õõjel õngitseb!“

„Uga kui päewal tulen kutsuma?“

„Päewal ei ole aega!“

„Kas wõiksin ma, Mari, aita juitsetama tulla?“

„Kui peremees näeb, siis pahandab.“

„Ei näe, kui ma taha astun.“

„Sääl on sugulased teises aedas, need kuu-
lewad . . .“

„Eks need lähe ju ära?“

„Ei need lähe, enne kui laupäewal pere-
mehega kiriku.“

„Siis ma tulen laupäewa õhtul.“

„Ei wõi siisgi tulla . . .“

Uga ta teelas nii pehmesti, et see selgem oli kui lauša lubamine.

„Mida teie nii hilja õhtul pesete?“

„Kes orjale päewa ajal aega annab.“

Ta tõusis üles ja läks „hädä õhtut,“ üteldes õue poole ja rõõmsasti pöörasin mina paadi kodu poole.

See nädal oli pikk ja igaw. Uitasin laiskledes mööda õuet ja tänawat, haigutasin põllupeenratele, katsusin õngitseda, aga kalu ei saanud. „See ometi ka midagi,“ ütlesiwad wennad. Ma ei wiitsinud wastatagi, ega tahtnud kellegi kõneleda. Dotasin ainult laupäewa. Wiimaks see tuli ja jõudis õnnelikult õhtule. Olin järwe kaldal walwanud ja Mari peremeeft sugulastega ära jõudma näinud. Et keegi minu õõsist liikumist ei näeks, sellepärast wiisin paadi õue kohalt kaldalt põllu alla lepikuõsse, peitsin mütsi ja kamjoni põllule heina sõsse.

Seitsin magama nagu teisedgi. Tegin ennast magama ja sundisin teisiigi waikima. Kui kõik maja juba uinus ja kuulsin, et kell pere-toas 11 löi, tõusin ma ettewaatlikult woodist ülesse, tegin uõse taja lahti ja westi wäel ning palja jalu hiilisin ma küüni nurga taha. Seljaroõ naksus kõrwad kumisesiwad, jalad ei tahtnud kanda, aga tugewa hüppamisega kargasin ma üle aia ruffi põllule.

Keegi ei olnud mind näinud, keegi ei liikutanud, kõergi oli õue pääl magades ainult pisut filmi lahti teinud ja need ilma järele tulemata jälle kinni pigistanud.

Leidsin riided ruffi põllult ja paadi lepikust. Need nagu oleksivad minu tahtmisest aru saanud ja salauhendusest osa võtnud. Ja kui mina wett mööda edasi sõudsin, kus wäikesed laened paadi wastu lahusiwad, siis kajas see minu kõrwu otse kui sõnad niijugusest juust, kes mõistab, hääks kiidab ja õnne soovib. "Dö räästas kiitis lirstades rannast. „Mine, mine . . . ei ole häda midagi . . . kõik magawad, magawad . . . ei kuule keegi, ei keegi, keegi!“ Ja jääb teisel järwe kaldal tõusis ju õõsine udu warjuks ette, peitis kõrkjad ja kaldal olewad puud ära, tõusis hoonete harjaga taja, aga ei ulatanud ometi weel mäe tipule, kus pikk kõrwekuisi oma latwa, mulle teejuhiks olles, taewa poole sirutas.

Ka muud sõudmist oli kuulda, ei saanud aru kust poolt, aga minu rõõmuks tundus see teisele poole järwe minemat. Mina olin kui päästetud, kui pisut aja pärast kupulehtede sisse sõudsin ja kalda rohi wastu paadi kütgefi kahijema hakkas.

Tõmbasin paadi kahe paju põõsa wahele, warjasin aerud lähema tüwi alla ja hakkasin kopli kaudu aida poole hiiluma.

Tälle oli ruffipõld wastas ja oja, mis üsna aida taha wiis.

„Kas laseb ta mind sisse, kas teeb ukse lahti jallib suudleda, kas usub, et teda armastan...“

Ei weel kuulnud miskit liikumist, ei aidast ega õue poolt. Vahma kell kõlises; need olidwad jäänud wähe maad eemal põllul, ehk küll läbi udu ei paistnud, kui mustad kogud.

Wõtsin kiwikeste maast, koputasin sellega seinale ja hoidsin kõrwa vastu seinale. Keegi liigutas jäänud. Koputasin jälle wähe kõwemini. Müüdid tõusisid ta ülesse ja läksid ukse juure. Nuttasin ümber nurga sinna ja kuulsin teda läbi ukse praod jostistama.

„Kes jääb on?“

„Mina olen . . . laske sisse, Mari!“

„Siis teie tulite, ehk ma küll keelasin.“

„Ma lubasin ju tulla . . .“

„Mina koge ära, kui keegi juhtub nägema.“

„Lase mind sisse, siis ei näe keegi.“

Wajutasin usti, see läks lahti ja mina pääsesin sisse.

See oli üsna pime, ainult räästa kohalt praust paistis pisut walgust sisse. Mari oli kaugemale läinud, kuuldes, nagu oleks ta woodise hüppanud ja teki ümber tõmbanud. Koputasin sinna poole, käsi puutus tema juukseste ja ma kuulsin teda tawast naeru kõhistanawat, kui mina wiimaks woodi weere pääle istuma jäin.

„Mis pärast teie müüdid siia tulite?“

Olin nii kohmetanud, et sõnagi wastata ei saanud. Ja minul olivad nii imesegased mõtted, ei teadnud kuidas olla ja kuidas seda ütelda, mida olin ütleva tulnud.

Viimaks sain küsinud kas peremees kodu on.

Ei olnud, oli juba täna lõunal kiriku läinud ja kodu ei olnud muud kui wana perenaene.

Ei olnud enamalt kedagi naesterahwast suudelnud. Aga mina olin seda juba kaua ihaldanud ja ette kujutanud. Katsusin tema pääd kätega ja kummardasin tema üle. Tema tõmbas teki filmade pääle, mina katsusin seda ära wõtta. Tema käänas, filmad seina poole, mina püüdsin tagasi keerata.

„Mari, kuule nüüd Mari!“

Seitsin tema kõrwale, sain käe kaela ümber, tõmbasin teda ligimale ja suudlesin kirglikult ja oskamataalt huuldele, palgetele, otša ette ja nina nufile.

„Arge nüüd, lõpetage juba, laske nüüd olla.“

Aga mina ei lõpetanud.

„Mina armastan sind, Mari, kuule, mina armastan sind, kas kuuled!“

„Marrite aga mind. . .“

Aga mina, peaaegu nutt kurgus, kiinitasin seda ja nõudsin, et ta peab seda uskuma.

„Kord armastate ja siis jätate.“

„Ära nüüd niiviiji räägi, mina wõtan sind omale naefeks, kui aga tuled.“

Ei wastanud, kas ta tuleks wõi mitte, aga nüüd lastis ta ennaft wabalt musutada, jallis, et ma mõlemi käega kaelast finni wõtsin ega tõmbanud oma kätt pää alt ära, kui ma jelle sinna panin. Lubas mind oma teki allagi, ehk ta jelle küll esiti oli kindlasti ümber mähkinud.

Olen ma iialgi nii õnnelik olnud kui jell ööl? Olen ma iialgi nii täielikult armastanud, nii täiest jüdamest ja nii puhtasti, kui sel ilusal juwe ööl jäl poolpimedas aitas, kus tema wäike riidewarandus ridwal rippus, kus tema tugewad käed mind peaaegu lapselise õrnusega kaijutasiwad, kus tema juudlew palaw pale wastu minu nägu õhetas ja kus käw kuffumise ja räästa wilistamise kajal ilmsüüta juttusid kõnelesime?

Kui esimene hommiku pääsufene aida taguse pihlaka otjas lirstama hakkas, siis palus ta mind ära minna ja ma küsijün teist korda tagasi-tulemiseks luba.

„Kas oleme meie siis nii sõbrad?“ küsis ta.

„Sah, oleme nii sõbrad.“

Ta awas minule ukse, sirutas weel prau wahelt kätt ja õnnelistes mõttetes ruttasin ma kodu poole; kodus weel kõik magasiwad ja ma pääjefin segamata woodisje. Päike tõusis just näh-

tawale ja esimene hommiku tuule õhk liigutas afna kohal haawa lehti.

Ma fordasin oma käikusi temale tihti. Ta uskus juba mind. Meie ehitasime talu, ostsime majasid ja hobuseid, lehma, lambaid ja sõitsime oma wanfriga kirikusse. Sika kauemini wiibisin ma tema juures, waremini läksin, hiljemini tulin. Ei kartnud tema enam peremeest ega mina oma kodurahwast. Käisin, päewa ajalgi neil, istusin peremehega kambriis, kuhu ta kohwi tõi ja ka wahest pühapäewa õhtutel meile tuli.

Olin nõuiks wõtnud kooliskäimist lõpetada ja kõik isale üles rääkida, kui sügisel koolimine-
mise aeg tuli.

Uga isa oli juba seda teist kaudu teada saanud.

Ühel hommikul kui jälle päewatõusu ajal kodu tõttasin, istus isa jõe kaldal ja wotas mind. Keegi oli minu minemist näinud ja isale kaebamas käinud.

„Kust sina pois on tuled? päris ta walju häälega.

„Ei kusagilt . . . õngitjemas käisin . . .“

„Sina waletad . . . oled ehk käinud.“

„Kes seda on ütelnud?“

„Weel julged salata. Sina oled paha tee pääl pois . . . ole ettewaatlik, kui oma nahka tahad hoida! Mis sina teisel õöl tegid Randla piiga aitas? . . .“

„Kandla piiga aidas?“

„Sind on nähtud keft öösel ära minema...
Eks see ole tõsi?“

„Tõsi see on . . . Aga jää ei ole ju mi-
dagi halba.“

Mina seisin isa ees otsekui oleksin tahtnud
öelda: „Söö kui tahad!“

Isa oli auus mees, meie ei öelnud teine-
teisele kunagi halba sõna, awalik tunnistus mõ-
jus temasse nii, et ta ennast pidas ja mind
oma kõrwale käskis istuda.

„Mina usun sind, kui sa seda ise kinnitad...
kui waletasid siis saab sinu südame tunnistus
sind waewama.“

„Tõtt olen ma rääkinud. Aga mina mõt-
len abielusse astuda, ja koolist lahkuda.“

Isa waatas pika, uuriwa pilguga minu
pääle.

„Mõtlesin koolist lahkuda?“

„Sa tahan talupojaks hakata!“

Ma ei tea, kas isa omal ajal sedasama oli
läbi teinud, wõi teadis ta paremat abinõuu;
ootasin, et ta minu üle naeraks ja kõik män-
guks paneks, aga ta kuulas seda tõsiselt ja ra-
hulifelt ja hakkas kõnelema, nii kui asjast, mis
läbirääkimise wäärt on.

„Ega see siis nii rutuline asi ei ole, et
edasi poole ei jünniks jätta ja enne gümnasii-“

mis õppimist lõpetada . . . ehk koguini üliõpilaseks saada."

Ma ei wõinud mitte ütelda, et see ei sünniks. Siis sai see otse kui soovitud, et kui olen üliõpilaseks saanud, siis wõin asja uuesti kõnesse wõtta.

Et see nüüd peaaegu awalikuks oli tulnud, siis kadus sellest saladus ja kui mina targemini selle peale mõtlesin, siis pidin ma pisut häbenema. Olin ennast wastu hakkamisele walmistanud ja nüüd ei olnud seda tarwis. Siis kahtlustas mind weel see et isa ehk jalaja minu mõtete üle naeris ja neid lapselikuks pidas. Ega ta muidu minu wastu nii lahke poleks olnud.

Marit ei saanud ma peale selle enam näha, tema ei tulnud enam meile käima ja mina ei julgenud teda ka waatama minna. Mõne nädali pärast pidin ma kooli minema.

Ta kui järgmisel kewadel Helsingist kodu tulin, üliõpilase müts pääs, siis ei rääkinud ma enam minewa suwistest mõtetest. Ei ka mõjunud see minuusse suurt, kui kuulsin, et Mari oli abieluusse heitnud.

Uga ometi ei ole see suwine uniustus kunagi meelest ära läinud. Mari ja tema mees pidasiwad tee weeres wäikest saunakohta. Pea-

aegu igaford, kui jäält mööda sõitsin, nägin läbi madala akna tema nägu. See läks aasta aastalt ifka kahwatumaks. Ja igaford jooksid jauna ufhest mitu walgepäaga wäikseid plikakesi maantee äärde möödasõitjaid waatama.

Kuulsin neid puuduses elama ja minul oli wanfris istudes temast hale meel. Säälsamas oli minul ka enese üle kahju. Mõtlen weelgi tihti, et kui „juwine unistus“ oleks tõeks läinud ja kui mina oleks nende otjaste täitja olnud, mida Mariga tema wäikeses aidas olime nõuiks wõtnud, siis ehk oleks minust talupoeg ja auus rahwamees saanud, kuna selle wastu nüüd — minust weel maailmale mingit tulu pole saanud.

Sel ajal, kui isa lambi ostis.

Juhani Aho järelle Soome keelest.

Sel ajal, kui isa lambi ostis ehk vähe aega enne seda rääkis ta emale nii:
„Ema ae, kas kuuled meilgi sünniks ka lamp osta, eks?“

„Mis lamp?“

„Noh, kas sina ei tea, et kiriku küla kaupmees Peterburist niijugaheid lampi on toonud kelledest üks palju rohkem walgust näitab kui kümme peeru tuld. Ja kirikumõisagi on juba niijugaone ostetud.“

„Kas see on niijugaone kui keset tuba põleb, siis wõib igas nurgas pea niisama selgesti lugeda kui selgel päewa ajalgi?“

„Seesama see on — ja selles põleb õli ning ei ole muud tarwis kui õhtul põlema süüdata, siis põleb kustumata, kas wõi hommikuni.“

„Aga kudas see märg õli põleb?“

„Noh, kudas wiin põleb?“

„Aga sellest wõib tulekahju sündida — kui wiin põleb, ei saa jeda weegagi kustutada.“

„Sellest ei sünni mingit tulekahju, õli on kinnise klaasi sees ja tuli jääb juures.“

„Klaasi sees! Kudas tuli wõib klaasi sees olla, — eks ta löö katti?“

„Kas tuli wõi?“

„Ei klaas ifka.“

„Löö katti! Ei löö — küll see wõib ka liina, kui tuli liiga juureks käänetakse, aga seda ei ole tarwis teha.“

„Tuli käänetakse? . . . ära . . . ära . . . kudas tuld käänetakse?“

„Noh, kui kruwi paremat kätt käänetakse siis taht tõuseb ühes sellega, aga kui wajakut kätt käänetakse, jääb wäiksemaks ja kui siis puhutakse, siis kustub.“

„Wõi kustub! . . . Aga ei mina sellest ifka aru saa, ehk küll seletajid — kes neid uueaegseid härraste asju mõistab.“

„Küll siis mõistad, kui seda näha saad, ma ta ostan.“

„Palju see maksab?“

„Seitse ja pool marka — õli iseäranis, seda saab marga eest kannu täie.“

„Seitse ja pool marka“ ja õli weel iseäranis! — Siis saab ju peerulõmmusi mitmeks talweks, kui osta tahab, aga kui Bekka neid ise kistub, ei lähe krossigi kantsi.“

„Ega lambidki kantsi lähe ja maksawad need metjadgi, meie maal ei saa enam nii igast paigast peerupuid ostagi; peab siisgi neid kõrwe

tagant otjima ja wedama ja säälggi on warsti otjas."

Ena teadis muidugi, et peerupuud nii pea ei lõppe, ei olnud selle üle ju weel mingit kaebust kuulda olnud, aga nüüd pidi seda põhjusiks wõtma, et himu lambi järele oli. Aga ometi ei julgenud ena selles asjas enam wastu waielda isa oleks wõinud wihastada. Ta lamp oleks ehk siis ostmata ja nägemata wõinud jääda. Wõi ehk oleks jälle mõnesse muusse talusse ennem lamp ostetud ja terve kihelkond oleks siis rääkinud, et see ja see talu oli kirikumõisa järele kõige esimene, kus lampi hakati põletama. Nii mõtles ena sellest asjast ja ütles siis isale: „Osta siis pääle, kui himu on mul üks kõik mis põleb, peerg wõi muu õli, kui aga kedrata näen. Noh, mill ajal sina ta siis ostaksid?“

„Mõtlesin, et juba homme lähen — on ka wähe muud asja kaupmehe juurde.“

See oli kesk nädali sees ja ena teadis wäga hästi, et neid muid asju oleks laupäewal wõinud toimetada, aga kuid nüüd ei lauunud ta midagi, mõtles aga mida warem, seda parem. Ja juba jelsamal õhtul kandis isa aidast selle juure teekasti, millega wanataat Dulus käies oma söögimoona ühes wõttis, tupp ja käsks emat seda heintega täita ning puuwilla keskele panna. Meie lapsed pärisime, et miks-

pärast sinna muud ei panda kui heinu ja puu-
willu keskele, aga ema käskis wait olla. Isa
oli aga hääl tujul ja seletas, et ta kaupmehe
juurest lambi toob, mis klaasist on ja katki läheb,
kui ümber kufutakse ehk regi muidu juhtub
põrutama.

Sel õhtul walwasime ja mõtlesime meie
lapsed kaua selle uue lambi üle, aga wana
Pekka, kes kõik peerud kiskus, hakkas filmapill
nurisema, kui peerg kustutatud oli. Ta ei
küsinud kordagi, mis see lamp on, ehk meil
sellest küll nii palju jutustada sai.

Isa oli terve päew reisul ja see päew oli
meie kõikide meelest nii pikk, et jõök ei tahtnud
maitjedagi, ehk lõunaks küll piima puder oli.
Wana Pekka see aga sõi nagu alati ja kiskus
sel päewal terve koo peergusid. Ka emagi
ketruslest ei tulnud sel päewal midagi, pidi aga
ühte puhku akna juure waatama minema, kas
isa juba ei tule. Mittu korda lausus ta Pekkale,
et neid peergusid enam wist tarwis ei ollagi,
aga Pekku ei pannud seda juttu nii paljugi tähele,
et oleks küsinud, mikspärast nüüd peergusid
enam ei peaks tarwitama.

Õhtul, jõögi ajal, kuuldi õuest hobuse sõitmist.

Söögi laualt jooksi meie lapsed kõik
välja aga isa ajas meid tuppa ja käskis Pekka
tulla, kasti ree pealt ära tooma. Pekka tuf-
kus juba ahjupingi nurgas ja oli nii taarujaks

saanud, et kasti jala wasta läwe paffu löi, kui isa seltsis kasti sisse kandis, aga selle eest oleks ta isa käest kõrwu mööda saanud, kui ta noorem mees oleks olnud, aga ta oli wana mees, ja enesest wanemat meest ei ole isa ilmasgi löönud.

„Bahasti oleks ta käsi siis käinud, kui lamp katti oleks pörganud aga sellel ei olnud midagi wiga.

„Mine ahju pääle, ja lollike!“ tõreles isa Pekkaga ja ta pugesgi üles ahju pääle.

„Aga isa oli juba lambi kasti wõtnud ja riputas seda enda käes.

„Näe, see ta nüüd, sarnane ta nüüd on — siia klaasi sisse pandakse õli ja see pael sääl sees on taht — hoiat nüüd oma peerg natuke kaugemale siit.“

„Kas teda põlema ei pane?“ küsis ema ja hoidis peergu natuke kaugemale.

„Dled aga sina juhmi — millega ta põlema pandakse, kui tal õligi sees pole.

„Noh, eks siis wõi õli sisse walada?“

„Eks wõi õli sisse walada, ehhee! Nii ja nüüd koihe mõtled, aga kaupmees hoiatas mitu korda, et tule walgel õli ei pea kallama, see wõiks põlema lüüa ja terwe maja ära põleda.“

„Mill ajal talle siis saab õli sisse panna?“

„Päewa ajal, kas ja siis ei jõua päewa oodata — ega see nii wäga ime pole.“

„Kus sina siis teda juba oled põlemas näinud?“

„Kas mina wõi!? Juba mitu korda olen lampi põlemas näinud — olen kirjiku mõijas näinud ja nüüd on see kaupmehelgi juba tarwituseks.

„No, kas ta põleb?“

„Muidugi põleb, ja kui poe luugid kinni pandi, siis oleks kas nõõpnõela põrandale ära wõinud näha — waata, siin on sarnane „kuppel“ ja kui tuli selle pika klaasi sees põleb, siis ei pääse walguš ülesse, kuhu teda tarwisgi pole, waid läheb kõik alla laiali, nii et kas nõõpnõela põrandale ära wõib näha.“

Küll meil kõigil oleks himu olnud järele katstuda, kas wõib nõõpnõela põrandale näha, aga isa riputas lambi üles ja hakkas jõõma.

Täna õhtu peab weel peerutulega läbi ajama,“ ütles isa juües „aga homme põletakse juba siin talus lampi.“

„Waata, isa, Pekka on täna terve koo peeru-
gušid kiskunud.“

„Waat' eks ole ka kiskunud — nüüd saab tulejuütist terweks talweks — meie jauks nüüd neid waja pole.“

„Saunas ja laudas tarwitatakse neid ifka weel, ütles ema.“

„Aga tuas põletatakse lampi,“ lausus isa.

*

Täna õõsel* ei maganud* ma niigi palju, kui endisel õõl ja kui hommikul ärkasin, oleksin peaaegu nutnud, kui mitte ei oleks hābenenud,

felle pääle mõteldes, et lamp alles õhtul põlema pandakse. Olin und näinud, et isa õõsel lambisje õli pani, ja see siis terwe päew põles.

Kohe hommikul wõttis isa reisi kastist pä-ratu suure pudeli ja kallas sellest midagi wä-hema pudeli sisse. Oleksime hää meelega küsi-nud, mis jääb pudelis on, aga ei meie usalda-nud, sest isa oli nii tõsise näoga, et meie wähe kartma löime. Aga kui ta lambi laest alla poole laskis ja seda murdma ja wäänama hak-kas, siis ei läbenenud ema enam kannatada, waid küsis:

„Mis ja müüd teed?“

„Panen õli lambisje.“

„Aga kui ja selle katki teed — kudas ja selle paigale saad, mis ja jäält lahti wäänajid?“

Ema ega ka meie keegi ei teadnud, kudas seda kutsutakse, mis isa klaasastja küljest lahti oli keeranud. Isa ei pannud seda miisgi, käs-kis aga meid natukene kaugeimal olla. Müüd kallas ta sellest wähemast pudelist klaasastjasse, nii et see peaaegu täis sai, ja sest arwasime meie, et ka suures pudelis õli on.

„Noh, kas sellesje tuld ei pandagi?“ küsis ema kui kõik need keeratud tükid jälle oma paigale oliwad pandud ja kui nägi, et isa lambi jälle laesje riputas.

„Müüd päewal siis?“

„Nu jah, saaks ometi näha, kudas ta põleb.“

„Küll ta põleb — oota aga õhtut — ära hädalda.“

Pääle jõogi kandis Bekka jäätanud peerupattu sisse ja wiskas jeda õlalt nii põrandale, et terve tuba põrus ja õli lambis liikus.

„So, so!“ ütles isa, „mis sa siis nüüd pääle hakkad?“

„Õdin peerupatu sulama, ega sellest jäätanud tüwikast midagi kiskuda saa.“

„Ega sest kiskumiseft libedat polegi,“ wastas isa ja pilgutas meile filmi.

„Noh, ega ta ometi nii põle.“

„Ega ta pruugigi põleda.“

„Kas siis peergusid enam ei pea kiskuma?“

„Mis sestgi, kui ei kujukats?“

„Minul üks kõi, kui peremees ilma nendeta läbi saab.“

„Kas siis Bekka ei näe, mis säält laest alla ripub.“

Kui isa jeda ütles, waatas ta suurelifel lambi ja halwaks pidawalt Bekka pääle. Bekka seadis pattu nurka püsti ja waatas siis alles lambi pääle.

„See on lamp ja kui see põleb, pole peeru walguft enam tarwisgi.“

„Õdi pole enam tarwisgi,“ ütles Bekka ja läks muud lausumata oma puu pinu juurde talli taha.

See teadwalt peenestas Bekka selgi päewal nagu enne igapäew oma paku ära, aga muude

inimeste tööst ei tulnud midagi. Oma katfus fedrata, aga loonal ei saanud poolelegi, kui töö kõrwale heitis ja wälja läks.

„Ija silus esiti wähe firme wart, aga töö oli wastif, sest see jäi poolikule. Oma järele läks temagi ära kas külasse, wõi kus. Minnes feelas ta, et meie kuhugile ei peaks minema ja lubas piitsaga unhelda, kui meitest keegi oma sõrmega julgeks lambisje puutada. Aga ennem oleksime meie õpetaja kaelaehet julgenud puutada, kui lampi. See tegi meile ainult hirmu, et kui see nõör, millega ta ülewal rippus, ise-enejest häkitselt katti läks ja siis jeda meie süüts aetaks.“

Meile läks aeg toas alles igawaks ja kui muud nõuu enam ei teadnud, wõtsime otsuseks, mäe pääle minna, mis jõe kaldal oli.

„Säält tulewad Lambila lapsed!“ hüüdsiwad küla lapsed, kui meid tulema nägivad.

Meie märkasime kohe, mis nad sellega tähendsiwad, aga küsijime ometigi, et „mis Lambila lapsed, ega meie talu nimi ju Lambila ei ole.“

„Olgu — aga eks teile ole ostetud jarnane lamp?“

„No jah, aga kust teie jeda juba teate?“

„Teie ema oli läbi õue minnes meie emale ütlenud, et isa olla kaupmehe käest lambi ostnud, et kui see põleb, siis näeb kas nõõpnõela põrmandale ära,“ ütles kohtumehe tütar.

„See pidada üsna samasugune olema, nagu õpetaja jaalisgi on, — nii kõneles meile isa; niisama, ma ise kuulsin seda,“ tõendas teine külalaps.

„Noh, kas teil on siis sarnane lamp?“ küsivad kõik küla lapsed.

„On küll, aga ega seda nüüd vaatama ei või minna, päeval ta ei põle, aga kui õhtu tuleb, siis lähme kõik.“

Meie lastime kuni hämarikuni liugu ja kui aga mäe otsa tulime, siis kõnelesime küla lastele lambist.

Sel moel kadus aeg ruttu, ja kui aeg õhtule jõudis, siis hakkasime üheskoos kõik kiiresti kodu poole jooksuma.

Beffa seisis jälle oma peerupaku kõrval ja ei pööranud päädgi, kui meie kõik temale hüüdsime, et ta vaatama tuleks, kudas lampi põlema pandakse.

Ühe korraga tungisime meie lapsed kõik tuppa.

Uga siis pidime paigale jääma. Lamp oligi juba põlema pandud ja helkis laest meile nii heledalt vastu, et meie muud ei osanud, kui kohmetult selle pääle waadata.

„Uks kinni!“ hüüdis isa hää lüü juurest.

„Lendawad nagu kanad tulesse,“ kuuldi ema pahandawat.

„Ega see ime ole, et ta lapsed kohmetuks teeb, kui minagi wana inimene muud ei oska,

fui ennaft aimult paista,“ kõneles wana naabri eit.

„Aga igassee paika see meiegi tütar saab,“ ütles kohtu mehe minija.

Kui filmad wähe seletama hakkasiwad märkasime, et tuba naabre rahwast poolst jaadik täis oli.

„Noh, tulge nüüd lapsedgi ligemale, et paremini näete,“ kõneles isa palju lahkemal häälel, kui alles hiljuti.

„Raputage lumi jalgade küllest maha ja tulge siia lee ligi, siit ta õige ilusasti paistab,“ lijas ema omalt poolst juurde.

Vampi filmitšedes läksime ema juurde ja istusime kõik tema kõrwale pingi pääle. Nüüd me tema warjust alles õieti usaldasime lampi wahtima hakata. Meie koe ei olnud mõtlemudgi, et see nii põleb, nagu ta nüüd põles aga kui sinna ja tänna mõtlesime, siis saime otsusele, et see nii põlesgi, nagu just põlema pidi. Ja kui weel wähe aega waatasime, siis tundus, nagu oleksime juba ammuugi mõtlemud, et see just nii põlema peab, nagu ta nüüd põles.

Aga seda meie kudagi ei mõistnud ära mõista, kudast tuld sinna klaasi sisse on saadud. Küsisime seda esmalt, aga ema wastas, et küll seda saate ise näha.

Üksteise wõidu kiitsiwad külalised lampi ja igauks lausus midagi. Wana naabri eit ütles: „See paistab, soojendab pea niisamuti, nagu taewataht.“ Saige filmadega kohtumehe mee-

lest oli ta sellegi poolest mõnus, „et temast sugugi suitsu ei tulnud, nii et jeda kambriksi mõis põletada, ilma et seinad sugugi mustaks saakšivad.“ Selle kohta vastas isa, et „kambri jaoks see egiotsja on tehtutgi, aga hää on ta tuasgi, ei pruugi peergudega möllata ja sellest ühest tulest näewad kõik olgu kui tahte palju.“

— Kui ema kiitis, et see kiriku väiksem kroon lühter walgem ei ole,“ siis käskis isa mind aabitja wõtta ja ukse juure minna katsuma kas jää lugada näeb: Mina läksin ja hakkasin „Isa meiet“ lugema. Siis ütlesiwad aga kõik, et see pois mõistab jeda pääst. Siis andis ema mulle laudilt wana laulu raamatu ja ma hakkasin „Jerusalemma ära häwitamisest“ lugema.

„No ei imelikumat asja enne ole nähtud!“ imestasiwad külalised.

Siis rääkis weel isa, et kui kellegil oleks nõõpnõel ja wiiskaks jeda põrmandale, wõiks jeda koha üles leida.

Kohtumehe minijal oli nõõpnõel rinnas, aga kui see põrmandale wiijati, siis läks see prao wahela, nii et jeda ei leitud, tehtagu mis tahes.

Alles siis kui külalised oliwad ära läinud, tuli Pekka tupp.

Esiteks piilustas ta wahela filmi lambi heleda walge eest, siis wõttis rahulikelt kuue seljast ja sukad jalast.

„Mis see siin lae all helendab, nii et filmad arast jäewad?“ küsis ta wiimast, kui sukad õrrele olid pandud.

„Arwa õige nüüd, mis see on! ütles isa ja pilgutas emale ja meile filmi.

„Ei mina teda arwa,“ ütles Pekka ja läks lambi ligemale.

„Eht see on kiriku kroonlühter,“ osatas isa.

„Õõib olla,“ arwas Pekka, aga oli juba uudishimuliseks saanud ja hakkas lampi katsuma.

„Ei jeda katjuda pruugi — peab katsumatagi uskuma.“

„No, noh, ega mina teda tahagi,“ ütles Pekka wähe wabisewa häälega ja läks oma pingile.

Emal oli wiist Pekka waejest wähe hale meel, sest ta hakkas seletama, et see kroonlühter ei olegi, waid jeda kutsutakse lambiks ja et jelles põleb õli ja ei pruugi nüüd enam peergusid põletada.

Pekka ei saanud jellest jutust ometi rohkem aru, kui et hakkas päewal toodud peerupakku peenisejeks kiskama. Aga isa ütles temale, et on juba päewal ütelnud, et nüüd ei pruugi enam peergusid kiskuda.

„Ei meil teda enam tarwitada.“

Pekka pistis oma peerukiskumise kiini seinawähele.

„Küll see nüüd jääb roostetama hakkab,“

ütles isa, aga Pekka ei kõnele nüüd enam midagi.

Wähe aja pärast hakkas ta kingu paikama. Ulatas peeru õrrelt, pistis selle pihisje ja istus oma wäikese pingikese pääle abju taga nurgas.

Meie lapsed märkasime seda enne kui isa, kes selg Pekka poole lambi all kirwe-wart silus. Midagi meie küll ei lausunud, kõhistasime aga naerda ja mõtlesime, et peaks isa nägema — mis ta küll ütles! Ja kui isa seda nägi, astus ta Pekka ette ja küsis õige pilkawalt, et mis tema nüüd siin nii targalt tegi, kui et teiste tulega ei näinud?

„Ma paikan oma kingu siin,“ ütles Pekka.

„Wõi oma kingi paikad sa — aga kui sa seda tööd selle tulega ei näe millega mina näen, siis mine oma peeru tulega kas sauna ehk sauna taha!“

Ja Pekka läks.

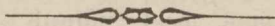
Pistis kingad kaenlasje ja wõttis pingi ühte peeru teise kätte. Tasa astus ta uksest eeskotta ja kobistas jäält õue. Peeru tuli loitas tuule käes natukene juuremaks kui muidu ja kena kuma paistis aidast, tallist ja laudast mööda minnes. Meie lapsed waatasime seda aknast ja see oli meie meelest õige kaunis. Aga kui Pekka sauna uksest sisse astus, siis jäi kõik pimedaks, ja selle ojemel nägime meie ainult lambi filmi pimestawa kuju musta akna pääl.

Seft ajast ei põletud meie toas enam tialgi

peergu. Lamp rippus aga keset tuba üleval ja tihti kääjivad külalised seda pühapäeva õhtudel imestades vaatamas. Terwe kihelkond teadis kohe, et meie talu kirikumõisa järele esimene oli, kus lampi hakati põletama. Meie järele ostis kohtumees jamasuguse lambi, nagu meil oli, aga et ta seda millalgi jüttitama ei õppinud, müüs ta selle naabrile ära ja jääb on ta praegu veel. Kehwemad talud pole veel hakanud enesele lampi muretsema ja saadavad pikad õhtud veel peeru walgel mööda.

Kui meil lamp oli juba wähe aega olnud, raius isa toa seinad üsna walgeks ja nad pole enam millasgi mustaks saanud, kui endine kerisahi ka ära lõhuti ja uus peldidega ahi asemele ehitati.

Wana ahju kividest tegi Bekka jauna uue maakivi ahju ja nendega ühes kolijiwad ritfikadgi sinna, sest toas pole neid sest ajast enam kuulnud. Sjal on sellest häämeel, aga meie lapsed tunneme wahel pikkadel talwe õhtutel endiste aegade järele igatjust ja siis jookseme meie jauna Bekka juurde ritfikaid kuulama, kus ta veel peergu põletades oma aega ära wiidab.

Sel ajal, kui tuletikkust weel ei olnud.

(Soome keelest)

„Ja, jah, sell ajal ei olnud lugu nii kui nüüd — võite uskuda! Oh oh, kuidas sel ajal kõik tuli muretseti! Jah ruttu läheb see aeg mööda ja kõik asjad muutuvad teiseks.“

Sellest ajast on juba mitu hääd aastat möödas, kui mina esimest korda oma jalad laua alla pistsin, ja kui mind hakati meistriks hüüdma. Istusime ühel õhtul Pentti talu toas. Tõulud olivad lähedal ja ilm oli väga pime, nii et tuli kõige päewa pidi toas põlema, öösel muidugi mõista ka.

Sel ajal põletati igal pool alles peergu, lambi ega küünla tuld ei nähtud. Mina ja minu õpipoisõ tegime mõlemad jääb peeru walgel tööd. Karjatüdrust Leena istus meie wahel ja pani siis jälle uue peeru põlema, kui wana eest oli otõa lõpnud. See oli Simeperi Abram, kes sel korral minu juures kingisõepa ametit õppis. Jah, teist tema sarnast poisõ pole ma maailmas weel näinud. Tema läks minu juurest kümme korda ära, aga ikka tuli ta jälle tagasi. Kasõ korda oli teine ka lin-

nagi ulatanud. Aga kaunis wirt oli ta kingisepa pingil. Ei sellel poisil polnud pöial peopesa kestel — tegi tööd kui karu. Seda pean ma alati tunnistama. Ja temast saigi wiimaks linna-meister, õige jakske kingisjepp.

Aga ei olnud see, mis ma pidin kõnelema.

Mõlemad talufulased olivad juba päewa tööga walmis ja wana kooli=onu tuli ka tupp ja hakkas minuga siinama, et ma mitte tema juurde tööle ei olnud tulnud. Küll temal selles tükis õigus oli, et tema mind enne enesele oli kutsunud. Aga mina ei wastanud selle pääle sõnagi, sest lugu oli nii, et ma Pentti peremehele temalt wõetud lamba eest wähe wõlgu olin, sest minu Maiekene oli sügisel lamba Pentti onult wõtnud, aga hind oli ikka weel wõlgu, sellepärast pidin ka Penttile kõige esmalt tööle minema, et lamba wõlga ära tasuda.

Sel ajal kuulsime õues kuljuste kõlinal. Wana Pentti peremes see oligi, kes linnast koju tuli; fulased ruttasiwad õue, hoost eest ära wõtma.

Ime rutuste wõttis linnaline oma kasuka seljast ära. Kooli=onu läks ka linnalisele wastu ja terwitās teda õige herraste moodu, ja wana Pentti wõttis ka kōhe põuest paki tubakat wälja linna kōsti.

„Noh, kooli=onu,“ ütles Pentti isa. „Eks nūūd ole piibu põlema panemine päris māngu

afi, sest linna saksad on niifuguse asja leidnud, mis kohe siis tuld wõttab, kui seda aga wastu willast riiet tõmmatakse.

Mina waatasin alt kulmu kõneleja otsa; arwasin, et ta linna teel on rohkesti klaasi põhja waatanud, aga sain ka pea aru, et siin wiga ei olnud.

„Hm, hm! Ei see ole mõistliku mehe jutt,“ ümises kooli=onu ja nähti teda kaheldes seisma jääwat.

„Aga see on ometegi tõsi,“ ütles Pentti wana. Ja mina arwasin, et nii õpetatud ja tark mees, nagu sina oled, kooli=onu, wäga hästi wõid ütelda, kas ka sarnaseid puid kaswab, mis nii hõlpsaste tuld wõtawad.“

Silmapiilk kargas ka kooli=onu püsti ja ütles: „Hm, kirjased ja raamatuid olen ma palju lugenud, aga seda pole ma weel kuulnud ega lugenud, et sarnaseid puid olemas on, millest sina räägid. Mina arwan, et sinule hm — et sinule on hambasje puhutud, Pentti Andres.“

Selle pääle hakkas Pentti wana waljuste naerma. „Mine aga jookse, too naestelt wilaft riiet!“ ütles ta tüdrukule. „Nüüd peate oma silmadega nägema, olgu seda sinu raamatutes wõi ei!“

Pentti tõmbas taskust jahwiaani=nahkse tubafatoti wälja, ja wõttis jäält ühe kofku käänetud paberi tüki, kuna ta tubafatoti tagasi pistis,

tegi selle paberi lahti ja wõttis sest midagi wälja. Siis waatas ta terawasti kooli=onu pääle, aga see ei pannud seda tähelegi, kuid waatas üffijilmi Pentti onu peos olewa asja pääle ja häbi küll wanal mehel ütelda, ka minagi jäin uudishimuliselt seisma ja waatama, naaskel ühes ja pigitraad teises käes.

Siis tuli ka tüdruk ja pani Pentti wana=mehe ette lauale ühe willase riide tüki.

„Ajage nüüd filmad lahti!“ hüüdis Pentti wana ja wõttis asja näpu wahele. see nähti puu tifu moodi olewat.

„Silmad lahti“ komandas ta weel teise korra ja tõmbas tifuga mööda willast riiet. „Noo,“ ütles ta. Ta tõmbas teist korda. „Nooo“ ütles ta wähe pikkamisi. Tõmbas kolmat korda. „Noh,“ ütles ta kärjitud. Weel korra! Ei midagit! „Mis lugu see siis on,“ ümises ta ja kraapis — kraapis — ei paremat palka ühtegi.

„Sm,“ sosistas kooli=onu õige rahulise näoga.

Aga Pentti wana nägu läks ifka tõsjemaks, ja kraapis ja kraapis tiffu willase riide wastu, ja meie waatajame lugu uudishimulikult päält.

„Sm,“ ümises jälle kooli=onu.

Aga Pentti sai wihaseks ja oli mõru kui tubakas.

„Küll sina siin ümised ja pomised, aga oleksid ja eila õhtu linnas Pikkakäpa poodis olnud, küll sa siis oleksid näinud,“ hakkas

Pentti wana mees kõnelema. „Sina arwad, et 12 kopikat selle tiku eest palju maksta on,“ Oli Pikkakäpa kaupmees ütelnud. „Aga waata nüüd,“ oli kaupmees juurde lijanud ja tiffu tugewaste mööda willast riiet tõmmanud. Silmapilguga oli tiff tules olnud ja nii ilujasti põlenud, et lõbu oli jeda näha. Selle pääle oli Pikkakäpa kaupmees pool põlenud tiku pörandale wisanud' nii et see ära kustus. „Ärge jeda raisake,“ oli Pentti ütelnud. „Ei tea, ehk Pentti wana mees tahab jeda enesele osta?“ oli kaupmees küsinud. „No, ei tea mina — aga kui see wast kallis ei ole, ma wiiksin ta ometi uudiseks teisele näha. . .“ „Tikust on weel rohkem pool järel, aga hää mehe poolest annan ma ta Pentti peremehele poole hinnaga, see on 6 kopika eest,“ oli kaupmees ütelnud. „Selle hinna maksan ma wälja ja siin siis see tule andja tiff on,“ rääkis Pentti ja näitas teisele jeda tiffu mis kord oli juba põlema süüdatud. „Mina ei mõista wist õigel wiisil tikuga kraapida — siin see wiga on. Aga olekšite teie jeda Pikkakäpa poes näinud,“ ütles Pentti ja hakkas uueste tiffu riiet mööda kraapima.

Kooli-omu lõhatas ja tahtis nagu midagi ütelda, aga seni hakkas õpipoišs, kes kõige selle aja tasakesti oli naernud, täiest lõuast waljusti naerma.

„Mis sina siin hirwitad?“ pahandas Pentti.

Uga weel kangemini hakkas poisš naerma.

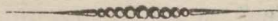
Niüüd saiwad kooli=onu ja Pentti mõlemad wihaseks, ja wiimaks jõudis õpipoisš ometi nii palju naeru pidada, et ütelda sai et ta seda kunsti wäga hästi oškab. Ei olnud kaua aega tagasi, kui ta tüki aega linnas oli elanud. Säääl oli ta esimesi tuletikkusid näinud ja teadis rääkida, et nähtud äpartuses tikud süüdlased ei ole, waid süütajad, sest kord süüdatud tikk ei hakka iial enam teist korda põlema.

„Soo, hm — — siis pandakse tikule iseäralik asi otša,“ rääkis kooli=onu.

Uga Pentti wiskas südame täiega poolpõlenud tikku wastu seinä ja lubas kindlasti Pikkatäpa winger pušši lättemaksta, et see teda tüššanud oli.

Ta selle pääle leppisiwad Pentti ja kooli=onu ära ja Pentti andis ka kooli=omule linna tubakat piipu panna.

„Ja, ja,“ ütleb kingisjapp Madis ifka jutu lõpul, „nii oli lugu sel ajal. Uga niüüd osta 6 kopiku eest üle tuhat tikku ja iga üks hakkab kohe põlema. Nii oli enne ja nii on niüüd!“

Kiwine süda.

Soome keelest.

§ Nuuresaare talus elas Karl Kiwi oma naisega. Nad olivad juba kolm kümme aastat jään samas paigas elanud. Mees oli igale tuntud walju loomuga ja raudse südamega, aga naene oli koguni teistfugusem ja helde, pehme südamega.

Oli üsna küünla kuu algus. Salge all rigises lumi, sest õues oli wali külm ja tuisas. Kana istuvad hääletult täna õhtul peremees ja perenaene tagumise kambri akna all kus naene wiimaks wait olemist lõpetab.

„Kes teab, mis Miina tütreke ka täna õhtu teeb,“ alustas naene.

„Mis tema eest hoolitseb,“ vastas mees färedalt.

„Sgaford kui õues on külm ja kange maru tuleb mulle minu ainus kallis tüttar meele. Sel ajal oli ka niisama sugune maru, kui ta meilt ära läks.“

„Kra teda mõtle, ta oli kuulmata ja ilma kiiduta laps.“

„Oh Karl niiviisi ei tohiks küll üks isa kõnelda. Mäleta et ta on sinu tüttar meie ainus laps,“ ja pisarad tulivad perenaese filmadesse.

„Temal ei ole enam miskit nõuudmist meie koha poolt, temal, kes nii kuulmata on,“ vastas mees vihahelt.

„Kui see noormees Mlinaga kosja kaupa sobitas, ja et meie armas tüttar teda armastas, siis ei teinud ta sellega sugugi ülekohtu,“ rääkis ema nuttes. Ta avaldas sellest sinule, aga sinul on kõwa kiwine süda, nii kui ju aimgi sina ei lubanud seda temale, ainult käsijid teda isamajast lahkuda.“

„Seda teeksin weel tänapäew,“ pomises mees habemesse.

„Noh, eks ees olewatel päewadel teda ifka keegi mees omale kaafaks kosib,“ jätkas ema. „Nüüd on kaks pitka aastad mööda läinud, kui meie temast midagi ei ole kuulnud, ta ei ole lordagi meile kirjutanud.“

„On küll kirjutanud,“ lausub Karl Kiwi külmalt, „aga mina olen kirjad kõik posti päält oma taskusse pistnud.“

„Ja temast ei ole ja siis sõnagi minule kõneleminud. Karl, Karl, sinul on küll tõeste raudne, külm süda.“

„Just samajugune kui temalgi; aga sellest ei kannata ma enam sõnagi rääkida,“ ütles mees waljult.

Kell löi just kümme. Wanakesed mõtlesiwad juba magama minna, kui nad just sel ajal ukse tagant üht naesterahwa häält kuulawad.

Kivi awas ukse riivi ja küsis kes sääl on.

„Efinud waene naesterahwas, kes ei mõista sel hirmsal õhtul enam kuhugile minna,“ kuuldi wäljast häält. „Oh andke mulle sooja ulualust ainult kuni hommikuni!“

„See on üks õnnetu naesterahwas!“ hüüdis Kivi naene. „Mina lähen awan temale ukse.“

„Sina ei lähe, seda ära ja tee! Ah, wõi meie ema tahab täna öösel kerjaja . . . . . Minge teed mööda wähe maad edasi, siis jõuad külasse, meil ei ole niisuguste hulkujatele öömaja,“ ütles Kivi ukse taga olewale naisele.

Ta lükkas riivi uksele ette ja perenaene wajus nuttes toolile. . .

„Sinul on kiwine süda,“ sosistas naene nuttes. „See waene naesterahwas wõib weel täna öösel külma ja tuiju kätte surra.“

* * *

Hommikune päikene sätendas ilusasti wärskle lume pääl. Kivi ja naine istusiwad söögi laual. Mehel on täna hommiku wõõras tundmata waade.

„Naene,“ rääkis ta, kui söömist oli lõpetanud, „tead sa mis mul nõu teha on?“

„Ei.“

„Tahan Miinale ja tema peigmehele kirjutada, et ma oma jonnid maha olen jätnud.“

„Di Karl, minu armas Karl, räägid sa tõtt?“

„Rääkisin sõbralikult, olen juba küll kaua aega jonni tarwitanud. Tahan juba raha soowida.“

Naese imestus oli suur, et kiwine jüda oli pehmeks jaanud.

„Kes teab, kus kohta see endine naesterahwas sai, kes eila õhtul siia külma warju palus?“ küsis naene.

„Oh ta on külas, arwan ma. . .“

Uga miks waatab wana Kiwi nii üffi filmi aknast wälja tee pääle, ta käed wärisewad nagu hirmja walu käes?

Meli meest tulewad teed mööda ja kannawad nagu midagi. Need on naabri mehed. Nad astuwad õue, õuest tuppa ja panewad ühe naesterahwa furnukeha põrandale maha. Kiwi seisab ühes naesega kohkumult, wabisedes kõrwu.

„Miks, — miks tõite teda siia?“ küsis Kiwi kohkumult.

„Sellepärast“, et ta näeb just niisugune wälja, nagu oleks ta teie tüttar.“

Kiljatades langes naene Kiwi kõrvalt tütre furnukeha pääle maha ja kattis oma filmanägu tütre rätiku nurgaga.

Nüüd alles tundis ka Kiwi oma „kiwist jüdant.“

Kaks roosikest.

Soome keelest.

Nad olivad kui kaks roosikest maailma tulnud, olivad nii ühejugused kasvunud ja nende emad olivad neile mõlematel Roosi nimeks andnud. Nad olivad ema armastuses kümme aasta vanuseks saanud, üks oli musta juuksestega ja siniste silmadega, teine jälle walge juuksestega ja siniste silmadega. Nad elasid ühes majas, walge Roosi elas alumisel korral ja tema wanemad olivad rikkad ja elasid toredest; tume kahwatu Roosi elas ülmal wiletjas tuakeses, tema wanemad olivad aga kehwad.

Walge Roosi oli uhke ja ülbe; tema wanematel ei olnud rohkem lapsi, täitsiwad kõik tema soowimisi, nii et ta igale poole rumala julguse ja kõlwatu olekuga ilmus, mida ta wanemad wastu tõrkumata teha lubasiwad.

Inimesed, kes teda nägiwad, tarwitasiwad sõnu:

„See walge Roosi tuleb õkastege, õnnetu see kes temaga kokku puutub. . .“

Uga tume juuksestega Roosi oli kiidetud wäikene tütarlaps maailmas.

Inimesed, kes teda nägiwad, rääkisiwad:

„Sellest tütarlastest kasvab roosikene ilma

offasteta. Snnelik on see, kes teda ükskord
omale saab. „ * * *

Mõlemad tütarlapsed käiswad ühes koolis,
aga walge Koosi ei tahtnud musta Koosi kõr-
wal istuda. Ühel päewal rääkis rikkas kehvale:

„Tead midagi, sina püüad minuga liiga tut-
must teha ja ühe wiisilijelt elada! Ehk meie
küll ühes majas elame, ega sa sellepärast siis
minu õde ei ole. Mina ei taha seda mitte et
sa mulle „sina“ ütled, teised ütlewad mulle
kõik „teie“ ja sina wõid ka nii hää olla ja
seda sama wiisi ütelda.“

Must Koosi sai häbi filmad täis.

„See on tõsi, mina oleks pidanud ise seda
ära mõistma. Sina — ah teie olete rikkas ja
mina olen kehwa. Olge rahulik, mina ei räägi
iialgi enam teile niiviisi.“

Sellest päewast pääle algas nende wahel
teistjughsem olek, nad ei puutumud enam naljalt
ükssteisega kokku. * * *

Kümme aastad on sellest ajast mööda läinud.
Mõlemad tütarlapsed on nüüd täiskaswanud
neiud. Walge Koosi elab wanas majas edasi.
Ema on tal juba mittu aastad surinud. Suurem
oja aega kulutab ta enese hellitamise ning sohwal
olles ja romaaniisi lugedes ära. Ta ootab ene-
jele „paremat,“ kellel krahwi wõi paruni nimi
peab olema. Aga ta ei kuulnud ega näinud
„paremadest“ kõige wähematki.

Must roosi oli linna rikkama raha panga pidaja pojale abikaasaks. Ta on oma waesusega rikkast abielu teeninud, sest noor abielu mees auustas ja armastas ennem kehwa tütarlapse kääb südant kui tema iludust. Noort prouat auustasivad terve kogu maja rahwas, ijegi wana miljoni omanik kõneles tihti oma pojale waimustusega:

„Kui Roosi minu majasje tuli, astus ingel taewast siia!“

Niisugust kiitust sai walge Roosi kuulda, aga see tegi temale otsatu wihasi meelt ja kadedust. * * *

Ühel päewal oli walge Roosi isa oma elamihes wäga alla kukkunud.

Ta astus oma tütre ette kui furnud kogu.

„Sumalake mis sinul on?“ hüüdis Roosi.

„Minul. . . Oh lapsuke, mina olen hukatuses!“ wastas sammeldanud hall wanake.

„Hukatuses! Mis see on?“

„Kehwus on majas, lapsuke.“

„Kehwus, oi Sumal!“ Roosi peitis oma silmanäu kättesse.

„Nii kehuses,“ jätkas isa, „aga see ei ole weel kõik. Mina olen ennast raskesti siis häbitanud kui ma mitte 2000 marka homme ei saa wälja maksta, ja see päew, mis ma weel auuliku nime wõin kanda, on täna, ja see on wiimane.“

Isa jutustas Roosile kurwalt ajaloo kombel

oma elulugu, oma juurdest wõlgadest ja kätte jõudwatest häbiist ja ta lihas weel:

„Alga sina tütar wõid üksnes mind weel peasta.“

„Mina?“

„Nii küll.“

Ta jostistas tütrele mõned sõnad kõrwa, kes kiwisambana kohmetuks jäi.

„Sina ainukene üksinda wõid peasta mind. Mõttele hommseni hästi järele! Homme sel ajal näeme ükssteist.“

Walge Roosi wankus oma tупpa, langes põlwili ja nuuksus:

„Oh Jumal, see on liiga palju. See on liiga palju!“ * * *

Särgmisel hommikul ei olnud weel rikka panga pidaja poja noor proua täielikult riides, kui tua tüdruk temale ühe külas-käigu kaarti tõi.

Musta Roosi filmad waatasiwad imeks panes kaardi pääle, kui ta wiimaks lausus:

„Tema jää!“

Ta ruttas jaali, kus ta oma kooli õde eest leidis, kes keskset põrandut kahwatanud näuga kui tulp seisib ja oma nutuseid filmi pühkis.

„Roosi! Sina — teie siin?“

Walge Roosi lastis oma pää norgu ja jostistas nuutsudes:

„Siin ma olen, mina, keda Jumal on karistanud nii raskesti. Sina oled rikas, mina waene. Sina oled õnnelik, mina olen õnnetu.“

Sina oled minu vastu hää olnud, aga mina sinu vastu uhke ja kõlwatu. Aga armulik, unušta kõik, peasta mu isa, siis olen ma õnnelik sinu läbi."

Ta heitis oma endise halwaks peetud kooliõe ette põlweli ja jutustas, et tema isa olla panga pidajale 20000 marka wõlgu, täna olla nimelt maksu päew, jellepärast olla ta paluma tulnud, et kas ei wõiks ta temale nii palju hääd teha, et ta nende eest seista wõiks, et maksu aega pikendada saaks.

"Kui sina ei aita mind" rääkis ta edasi "siis on minu isa raskesti häbistatud ja ta ei saa enam tundigi auusalt elada!"

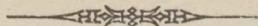
Must Koosi kuulas tema liigutawat kõnet, temale tulwad ka pijarad filmi ja ta lausus:

"Dota filmapilk ma tulen warsti tagasi."

Ta läks ära. Mõned minutid läksiwad mööda, mis aga walge Koosile tunni pikkused oliwad. Warsti tuli must Koosi paberi lehte kääs hoides kammatamata ootaja juurde tagasi ja rääkis:

"Ija wõlg on taja; kõik on raamatusse märgitud! Aga nüüd on ka minu poolt palwe, nimeta mind edespidi ikka endist wiisi "sinaks."

Wastuseks juudles walge Koosi endise lapselõlwe sõbranna kätt ja wiimaks juud. Tema endine uhkus ja juureline meel oliwad nüüd kadunud.

Afundus.

Juhani Aho järele Soome keelest.

Nad teeniswad mõlemad kiriku mõisas —
noormees sulasena, neiu tüdrukuna.
Noormees oli kutsjar, neiu küüris tu-
basid ja keetis.

Söögiajal, mil teine teisel pool lauda is-
tus wahetasiwad nad naljasõnugi, aga harilikult
tülitjesiwad nad alati. Sakjad tõendasiwad et
nad kui kassi, koera purelewat.

Alga õõjiste kalapüükide, heinategemise ja
wiljalõikamise ajal sai nendes pikkamööda see
mõte ifka elawamaks, et tarwis oleks ühist ko-
dukollet põhjendada.

Kangel lagendikus walisiwad nad ühes oha,
kuhu maja wõidi ehitada ja nimelt ühte soo
äärde. Sääal oli küllalt mets maad, mida pu-
hastada ja harida wõis. Lai lepametsjaga kae-
tud maatükk wõidi põlluks ja wjakeje mõlemad
kaldad heinamaaks muuta.

Kui aga wõimalik oleks olnud maja ehitada!

Alga palk oli wäike, jest kes ise omale ko-
dukollet tahab alustada, sel peab wähemalt ka
hobune ja lehm olema.

Seesugune lugu wenitas pulmad pikale.

Alga aastade jooksul saiwad nende waheli-

sidemed kindlamaks ja tulewiku lootused muu-
tusiwad iga päewaga paremaks. Wabadel tundidel
arwasiwad nad kofku, kui palju nad omast pal-
gast ju kõrwale pannud ja kui kaua nad weel
teenima pidiwad, kuni tarwilik summa käes oleks.

Keegi ei aimanud, et sulase tüdrukü pöues
igatsus wabaduse ja iseseiswuse järele ifka põ-
lewamaks muutus. Neil oli hää olla ja nad
elasiwad õpetaja majas ilma mureta saiwad
kaunis hää palga, söögi ja riided. Aga nende
oma igatsus käis lepametja salga juurde.

Kõik püüdsiwad seda plaani ära laita, kui nad
kewadel enam kirikumõisasse ei tahtnud edasi jääda.

„Sääl on külm ja Teie teete omale suurend
wõlad kaela. Perikond kaswab ja waeleid on,
Sumal hoidku, ifegi küllalt.“

Aga nad oliwad wiis aastat rehkendanud ja
arwanud ja nende otsus oli nüüd kõikumata kindel.

Õpetaja pidi nad teenistusest lahti lubama
ja sügisel lahkusiwad nad.

Järgmise talwe jaatsiwad nad weel külas mööda.

Willem tegi maja ja wiibis päiwiti ka ki-
rikumõisas tööl. Anna kudus ja aitas õpetaja prouat.

Pulmad peeti järgmisel aastal Melipühi ajal.

Pulmakulu kandis õpetaja.

Aga kui noorpaar siis lahkus ja õpetaja
läbi afna nägi, kuda nad teele läksiwad, rapu-
tas ta pääd ja sõnas:

„Katsugu nad pääle, aga nii wäikese jõuuga

ei suuda nad mitte elama hakata selleks on rohkem raha tarvis.“

Õpetajal oli täitsa õigus, siisgi on nii väikese jõuuga Soome nõmmed wiljamaaks muudetud.

Meie, õpetaja lapsed, käisime tihti nende uudes kodus. Pika juwepäewa hulkusime rohelisest metsast ja õõsel tantsisime uudes majas. Lae lauad ei ulatanud weel hästi kofku ja saagimata palgi otsad ulatasiwad maja nurgast weel wälja. Põld, oli alles kün dmata, aga ühe künka küljel haljendas ju ruffis.

Noor perenaene pani kütise põlema ja liipfis esimest korda oma lehma.

Meie istusime ühe kiwi pääl, Willem ja mina, ja waatasime teda, kuida tema, alles pulmarietes talitas.

Willem ei kahklemud sugugi nende ettemõtte kordamineku juures.

„Kui ainult terweks jääme ja külm ei tule.“

Ja nagu aimates, mina mõtlesin, liskas ta juurde:

„Küll on see soo jäääl külma pehaks, aga kui ma metsa ära koristan, nii et päike enam stia paistab, siis. . . Praegu on weel tunda, et õhtu külm on, aga tulge tulewal juwel ja waadake siis!

Ma ei tulnud lähemal juwel mitte, ka mitte selle järele tulewal juwel. Ma pean tunnistama, et ma nad ära olin unustanud.

Kord kodus olles küsisin ma, kuida nende käsi käib.

„Nad on wõlgasi tegema pidanud, wastas

mulle isa, „ja Anna terwis on waewaline ol-
nud,“ lifas ema juurde.

* * *

Mitu aastat läks mööda.

Mina olin ülikoolis, käisin aga suwel maal
ja pidasin jahti.

Ühel pilwifel oktobri kuu päewal hulkusin
ma metsas ringi ja juhtusin ühe kitsa teeraja
pääle mis mulle tuttaw näitas olewat.

Beenifest wihma hakkas sadama.

Koer jooksis laisalt minu ees.

Äkitselt hakkas ta urijema ja siis waljusti
haukuma.

Minu ees sai hobuse jalaastumine kuulda-
maks ja peagi tuli ta teekäänaku tagast nähta-
wale. Ta oli kahe puu wahele rakendatud
mille oksjad maad mööda jooksinwad. Risti nende
peale oli puusärk seotud.

Selle taga sammus Willem ning hoidis
puusärki tasakaalus.

Ta näitas haige olewat. Ta paled oliwad
kahwatanud silmad wäsinud ja hiilgujeta.

Siis kui ta minu nime kuulis, tundis taminud ära.

„Mis sull jäl puusärgis on?“

„Minu surnud abikaasa,“ oli wastus.

„Surnud!“

„Jah surnud!“

Küsimiste pääle kuulsin ma et nende ette
kuulutatud saatus täide oli läinud, külm, wõ-

Iad, palju lapsi, naene oli raskest pärast haigeks jäänud ja surnud. Nüüd oli tarwis teda hauda wiia, aga tee oli halb. Kui puufärg matuse aiani aga wastu pidas.

Willem seadis weel hobust, sest see hakkas tee kõrvalt lehtede alt rohtu otsima.

„Nöööö!“

Hobusel oli nälg, ta oli niijama wiletjas oletus kui mees ise, kui luukere wälja nägi.

Willem jättis mind jumalaga, ilma et filmi puufärgi päält oleks ära pööranud. Ta sammus edasi, järele wedawad puud jätsiwad kaks kraawi sarnast renni teele maha.

Ma sammusin edasi ja jõudsin ühe tiigi juurde, kuhu kraawi oli kaewama hakatud, aga töö poolikule jäetud. Teerada wiis maja juurde, mida ma juba pulmast saadik tundsin.

Nia taga ammus lahja lehm ja õues rõhkis üks sia põrjas. Wäraw oli lahti jäetud ja keset õuet seisib tühi säng ja aia pääle oli surnud perenaese riided tuulduma pandud.

Palgi otsjad ulataiwad nagu ennegi maja nurkadeft wälja ja aknad oliwad mustad.

Tüki metsa oli Willem siiski põlluks teinud. Siis aga näitas ta jõud raugenud olewat. Kasemetsa oli ta maha raiunud ja leppade asemel põlluks teinud. Selletaga seisib kuuse mets kui müür — jäält ei olnud ta enam edasi saanud.

Ma seisin tükki aega õues.

Uued soovitavad raamatud

mis raamatukaupleja A. Peterson'i kataloogis on ilmunud :

1) Põrgu wiin ja taewa kannel. Kokku seadnud Herberg. 48 lehek. Hind 15 kop.

2) Wenelaste wõitlus Kabardeenlastega ehk Ilus wiirsti tütar, kes sureb oma mehe puusärgi peale. J. P. Mironowi roman. Tõlkestanud J. K. 135 lk. Hind 25 kop.

3) Tõesti luuletajate lillering ehk 200 öiekest ühe warre peal. Kokku seadnud J. A. Weltmann 144 lehekülge. Hind 25 kop.

4) Kuninga lastwandil. Ajalooline jutustus, Tõlkestanud E. B. Hind 25.

5) Ettekuulutaja inimese olust ja elust tema sündimise päewade järele. Kolmas trükk. Hind 5 kop.

6) Põhna Ahwrikamaa surma tants ehk kuld ja weri. Põnew sõja ja armastuse roman 192 lk. Hind 40 kop.

7) Kui abikaasa trüudust murrab. 44 lk. Hind 12 kop.

8) Kurjawaimu kiusatus. Schiljarewski kriminaaljutt. 40 lk. Hind 10 kop.

9) Uus Rain. Agupäraline jutt kaugelst minevikust. 96 lk. Hind 20 kop.

10) Paari tunni jooksul. 56 lk. Hind 12 kop.

11) Maikuu öö ehk uppuud neiu. 56 lk. Hind 15 k.

12) Paluja Jeesuse ristil all. Hommitu ja õhtu, laua-rahwa ja pihti, suurde plühade ja mitmesugused muud palwed ja laulud. Kõwas köites. 104 lk. Hind 20 kop.

13) Laulud Siioni teekäijatele. Kirjutanud J. Holts. 104 lk. Hind 20 kop.

- Kes raamatute hinna rahas ehk markides sisse jaadab, jaadetakse raamat ilma postikulubeta kodu kätte. Tellimise aadress. г. Ревель, Мал. Ровенкранцская ул., д. № 5.

Sällemüüjatele kõrged protsendid !!!

Auupakkikult

A. Peterson.

05

Teatan kõigile auustatud kirjanduse sõpradele,
et minu läbi kõiksugusid wähe pruugitud,
tähtsa kirjanduse kirjatöösid, juttusid

kui ka kooliraamatuid
imeodawalt wõimalik saada on, sest et ma
kõiki kirjanduse jaus ilmuwaid trükitöösid
üksikult kui ka hulga wiisi kõigi keelte peal
üles ostan. Ka niisuguseid raamatuid,
mis kusilt mujalt enam saada ei ole, on
mul tihhilugu tagawaral olemas. Täen
rohket osawõtmist lootma

kõige auustusega

M. Peterson'i

raamatukauplus,

Tallinnas, Nuel Turul nr. 30—31,

pealadu

Wäikse Koosenkrantsi nui. nr. 5.

Kirjalikkudele küsimustele palun margi
juure lisada.